2 Aylık Kürt Kadın Dergisi ✷ Mayıs-Haziran 1996 Yıl: 1 Sayı: 2 ✷ Fiyatı: 50.000 TL.

roza



İÇİNDEKİLER

Sunuş 1
Leyla Qasım 2
ROZA
1970-80 Yıllarında Kürt Gruplarında Kadınlar (DDKAD) 3
Hande
Evet, Erkekler Türk Devletinin KÖLELERİ 6
Sibel Doğan
Oradaki ve Buradaki Cinayeti Gördük 7
Hacer Yıldırım
Özgür Memleketimizde de Sevdalar İnfaz 9
Hatice Yaşar
Kadınlar Acil Dayanışmaya Çagırıyor 12
Ayrımcılık ve Ayrıcalık 15
Ayşegül
Aydın Kürt Erkeği Kendini Sorgulayacak mı? 16
Fatma Kayhan
Helbest 17
Kürt Kadın Kimlikleri 18
Sema
Kürt Kadın Portreleri 20
Dilşah
Em Hevdu Bıgrın 22
Fatma Kayhan
Köylerden Varoşlara 24
Canan
Diyarbakır 5 No'lu Cezaevi 26
Halide
Umudun Gözlerdeki Öfkesi 28
Canan
Kadın Örgütlenmesinden Önce Kadın Dayanışması 30
Yelda

İki Aylık Kadın Dergisi

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü : *Fatma Kayhan*

Yönetim Yeri : *Tarlabaşı Bulvarı*

Çorbacı Sok. No :13

Taksim/İSTANBUL

Baskı : Seylan Matbaası

Adres : *Piyerloti Cad. Dostluk Yurdu Sok.*

Selimbey İşhanı No: 8/5

Cağaloğlu - İSTANBUL

Grafik Tasarım : *Roşa*

Sayfa Sekreteri : *Naide*

Kapak Fotoğrafı: *Hüseyin Elçi*



SEVGİLİ KADINLAR,

Mart ayı tarihimizin sanki bir minyatürü. 8 Mart, Newroz, ve Irak Baas Rejiminin korkunç marifetlerinden olan Halepçe katliamının yıldönümünün ard arda oluşu,bizleri bir şenlikten yasa, yastan şenliğe götüren bir döngü içine alıyor. Kürt kadınları olarak konumumuz böyle sürdükçe 8 Mart'lar ile Newrozlar şenlik havasında olamayacak. Bu çabamız işte bu kısır döngüyü kırmak doğrultusunda, katliamlar olmasın, hemen şimdi barış ...

İki ayda bir çıkmak güncelliği yakalamayı güçleştiriyor. Ama şimdilik, en azından bir süre periyodumuz böyle sürecek. Olanaklarımız genişlediğinde, zenginleştiğinde aylık periyoda dönüştürmeyi isteriz.

Mart ayı koşuşturma ile geçti. Bir yandan elimizde,çantalarımızda ROZA'lar toplantılara,panellere, şenliklere koşturduk,konuştuk, tartıştık, anlattık. İlgi gördük, eleştiri aldık. Bizi sevindiren bizimle dayanışma içinde olan oldukça geniş bir kesimin olduğunu görmek sevindirici oldu. Kısa sürede dergiler tükendi, ikinci baskı yapma ihtiyacı doğdu. Gönüllü dağıtım ağı ile ROZA'lar şimdilik okuyucusuna ulaşabiliyor. İstenilen bir çok yere ulaşılamadı, istek üzerine birinci sayımızın ikinci baskısını yaptık.

Derginin çıkış çalışmalarına denk düştüğü için istediğimiz katılımı yapamadığımız İHD'li kadınların organize ettiği "Barış İçin Kadın Çalışma Günleri" iki gün (20-21 Nisan) sürdü. Diyarbakır'dan da bir grup Kürt kadını katıldı.

Urfada, 16 yaşındaki Sevda'nın namus uğuruna öldürülüşü ile cinsiyetçiliğin biz kadınlar için anlamlara geldiğini bir kez daha gördük. Buna kadın grupları ile Türk basının yaklaşımı da oldukça ibret vericiydi. Feminstler ve sol basın da olaya yer verdi. Tüm bunlar içinde, SÖZ'de (13 Nisan 1996) yayılanan Yelda'nın "Şiddetin adresi her yer, Urfa, Bursa, Londra..." başlıklı yazı en olumlu, gerçekçi olanıydı.

Onca olanaksızlıklarla çebelleşip, büyük oranda kara gün dostu olan arkadaşlarımızın yardımları ve destekleriyle ikinci sayımızı çıkarabildik.

SÖZ ve NEWROZ dergilerine, işten ve uykudan arta kalan zamanlarını bize ayırarak sayfa sekterliğini yapan Nahide'ye, Servet'e Ayten'e, Arif'e bize zamanlarını ve emeklerini verdikleri için teşekkür etmeden geçemeyiz.

ROZA'nın tanıtımı, satışı konusunda değerli katkılarını esirgemeyen emek harcayan bazı Türk kadınlarının yardımlarını görmezlikten gelemeyiz. Bunu somut dayanışma örneği olarak görüyoruz. Kürt ve Türk kadınları olarak birbirimizi eleştireceğiz, ama aramızda dayanışma ağlarını örecek, güçlendirecek somut uğraşlar içinde de olmaktan yanayız. Ayrıca, Ermeni bir kadın arkadaşın da bizi araması, desteklemesi ve ilerde yazı yazmayı düşündüğünü söylemesi de bizi onure etti.

8 Mart etkinliklerini birlikte düzenlediğimiz Kürt Kadın Platformu içinde yer alan diğer Kürt kadın grupları ile etkinlikler sırasında dayanışmamızı güçlendirdiğimize inanıyoruz. Kürt kadınları olarak kendi aramızda bazı sorunlar yaşasak da bunları olgunlukla çözüm yoluna gittiğimizi, birlikte istekli olduğumuzu da gördük. Daha da pekiştirmeye yönelik kendi payımıza düşenleri de yapmaya hazırız. İngiltere, Almanya, Avusturya'da yaşayan kadınların yazılarınından anlaşılacağı gibi Avrupa'daki Kürt kadınları da hiçte yalnız olmadığımızı gösterdiler. İsviçre'den Cehavir'in gönderdiği yazı ne yazık ki elimizde olmayan nedenlerden dolayı kaybolduğundan yayınlayamadık, gelecek sayıya kaldı.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle.

●

DUYURU

"LEYLA QASIM'IN ANISINA" Kürt Kadın Platformu bir toplantı düzenleyecek. Leyla Qasım'ın Kürt kadınları için taşıdığı anlamın konuşulacağı toplantıda "Kürt kadınları göçü nasıl yaşıyor" konulu forum da yapılacaktır. Aşağıda belirtilen yer ve tarihte gerçekletirilecek toplantıya hepinizi bekliyoruz.

Yer: Med-Kom Kültür Merkezi Galatasaray-Taksim

Tarih: 11 Mayıs 1996, Cumartesi

Bu sayımızın okur toplantısını derginin olabildiği kadar geniş bir kesime ulaşabileceğini düşünerek 18 Mayıs 1996 Cumartesi günü yapmayı düşündük. Dergi adresimizde gerçekleştirilecek toplantıya tüm okurlar davetlidir. Eleştiri ve katkılarınızla ROZA'yı güçlendireceğinize inanıyoruz.



LEYLA QASIM'IN ANISINA

"Leyla keça mit umeda
Cane xe da dı ber me da
Bıjın heçi ko canfida
xeş bın I te jar u geda"
Cigerxwin

Leyla Qasım,13 Mayıs 1974'te Irak Baas Rejimi tarafından idam sehpasına gönderildi. 23 yaşında Bağdat Üniversitesi'nde Eğitim Bilimleri Fakültesi son sınıf öğrenci olan Leyla birebir kadın kurtuluş hareketinde yer almasada politik hareket içinde varoluyor. Leyla, o dönemde Kürt kadınları arasında üniversitede okuma olanağı elde etmiş bir avuç kadından biri. Ülkesinin kurtuluşu için mücadele eden, Leyla genç yaşlarda Irak-KDP saflarında yer alıyor.Leyla hakkında bugüne aktarılan bilgi ve belge yok denecek kadar az. Onu tanıyanların sözlü aktarımına dayanan bilgiler de çelişkili ifadelerle dolu.

1950 yılında Kerkük'te doğan Leyla ailesi ile Kerkük'ten Bağdat'a taşınıyor: Bağdat Üniversitesi'nde Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğrenciyken politik mücadele saflarına katılıyor. Leyla, öğrencilik döneminde aynı üniversitenin Kürdoloji bölümü öğrencisi olan Cevat adında bir Kürt genci ile nişanlınıyor. PDK-Irak yetkililerinden verdikleri bilgilere göre, nişanlısı ile birlikte Bağdat'ta beşinci bölgenin işçi sorumluları olarak görev alıyorlar. Leyla, nişanlısı Cevat ve arkadaşları Bağdat havaalanında uçak kaçırma eylemi sırasında, 29 Nisan 1974'te Irak Baas Rejiminin kolluk kuvvetleri tarafından yakalanıyorlar. Daha sonra çıkartıldıkları bir mahkemede Leyla ve arkadaları idama mahkum ediliyorlar. Kısa bir süre sonra 13 Mayıs 1974 tarihinde Leyla ile birlikte beş arkadaşının ölüm cezası infaz ediliyor.

Leyla, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesine adını silinmezcesine yazdırırken esas itibariyle Kürt kadınları için simgeleşen adıyla yeni bir dönemece de damgasını vuruyor.

Genellikle politik mücadele saflarının alt kademelerinde yer alan veya cephe gerisinin ağır yükünü omuzlarında taşıyan Kürt kadını, Leyla ile birlikte önsaflara çıkma ve militan eylem gerçekleştirme ayrıcalığının sadece erkeklere ait olmadığı da ortaya koymuştur. Kürt kadını, özellikle kendisine belli ölçülerde kapalı olan politik arenada nasıl yer alacağını ve bir erkek yoldaşından hiç de farklı olmadığını gördüğü gibi, bu konuda toplumda varolan kimi önyargıları da kırmıştır.

Kürt kadınları açısından 13 Mayıslar, özellikle son yıllarda 8 Mart Dünya Kadınlar Günü gibi gelenekselleşmiştir. Üstelik, 13 Mayıs ulusal bir anlam ifade ettiğinden özel olarak bir değer taşıdığı gibi bu biz Kürt kadınları için ayrıca kendi emeğimize, tarihimize ve dolayısıyla geleceğimize sahip çıkmanın önemli göstergesi. Yükselen kadın bilincine denk düşme noktasında, günümüzde daha da anlam kazanmıştır.

Kısaca, Leyla mücadelesi ve hayatıyla biz Kürt kadınları için çok şey ifade ediyor. Hepimizin gönlünde, kafasında, pratiğinde iz bırakmıştır. Ancak, Leyla' yı böyle bir günde kuru bir anma ile geçiştirmeyip, Kürt kadın hareketine ve dolayısıyla genel anlamda kadın kurtuluş hareketine kattığı anlam açısından tartışılıp sorgulanması gereken, aramızda yaşayan canlı ve etkin bir Kürt kadını haline getirmeliyiz.

Leyla'yı yirmiikinci ölüm yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

ROZA

Not: Bu yazıyı dizdiğimiz yerde Kürtçe klaviye olmadığından dolayı Kürtçe şiirdeki imla hataları için özür dileriz.

www.arsivakurdi.org

1970-80 yıllarında Kürt gruplarında kadınlar (DDKAD)

HANDE -I-

Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri için toplumların tarihi büyük bir önem taşır. Bu anlamda toplumsal kesimlerin herbiri kendi tarihlerini oluşturacak deneyimleri, tecrübeleri, toparlama ve aktarma görevini üstlenmeliler. Bu nedenle Kürt toplumunu yarısını oluşturan Kürt kadınlarının kendi tarihlerini yazmalılar. Ancak kadınların ile mücadeleleri ile ilgili belge yok denecek kadar azdır.

1970'den günümüze kadar şu ya da bu şekilde kadın derneklerinde politik hareketlerde, sendikalarda, partilerin kadın komisyonlarında ve kadın yöneticiler ve üyelerin çalışmaları ile ilgili deneyimlerini, tecrübelerini, çalışma tarzlarını, sıkıntılarını ve o günden bugüne değişen düşüncelerini, tavır ve duruşlarını aktarmayı düşünüyorum.

Bu yazıda 1977-78 merkezi Diyarbakır'da olan DDKAD'ta (Devrimci Demokratik Kadınlar Derneği) yer alan kadınlarla yapılan söyleşileri aktarmaya çalışacağım.

Üye sayısını, yöneticilerin sayısını, sosyal statüleri, faaliyetlerinden dolayı maruz kaldıkları baskıları, söyleşileri tamamlandıktan sonra belgeleriyle aktaracağım.

Hande: DDKAD denince aklına ne geliyor? Çünkü bir dönem yöneticiliğini yaptın.

Betül: DDKAD'ı özerk bir kadın hareketi olarak düşünmedik. Zaten öyle de değildi.

Hande: Neden?

Betül: Çünkü siyasi bir hareketin yan kuruluşuydu. Ancak çalışmalarımız kendi içinde özerk idi. Teorik ve ideolojik olarak bağımsız değildik. Devrimci Demokrat Harekete bağlı idik. Pratik olarak bağımsız çalışırdık. Çünkü kadınlarımıza ulaşmanın yolu bu idi. Dernek olarak kadınlara ulaşmak için kurslar (biçki, dikiş, üniversiteye hazırlık, fotoğrafçılık vb) seminerler, söyleşi toplantıları ve geceler yaptık.

Hande: Kurslardan verimli sonuçlar alınıyor muydu?

Betül: Evet. Okuma yazma kursları sonucu dışardan ilkokulu bitirenler oldu. Üniversiteyi kazananlar oldu. Hatta sen bile bunların arasındaydın.

Hande: Başka....

Betül: Ev kadınlarına yönelik mahalle komiteleri kurup eğitim çalışmaları yaptık.

Hande: Kursları veren kadınlar mıydı?

Betül: Üniversiteye hazırlık kursu hariç diğerleri tümüyle kadınlar tarafından veriliyordu.

Hande: Yöneticiler için özel eğitim çalışmaları yapılıyor muydu?

Betül: Evet. Eğitim çalışması yapıyorduk.

Hande: Bütün bu kursların amacı neydi?

Betül: Kadınları örgütlemekti.

Hande: Hangi anlamda örgütlemek?

Betül: Kurslarla onları yetkinleştirmek, becerileriyle birlikte bilinçlendirmek ulusal ve toplumsal olarak örgütlemek, ana dillerine sahip çıkmalarını ve geliştirmelerini sağlamak.

Hande: Amaç kadınları örgütlemekti diyorsun. Hangi anlamda?

Betül: Hem kadın bilinci, hem de ulusal, sosyal ve kişisel düzeylerini geliştirmek ve belli bir temele oturtmak.

Hande: Bunların hangisi ağırlıktaydı?

Betül: Ulusal ve ideolojik kaygılar ön plandaydı.

Hande: O dönem bu amaçlar sana doğal geliyor muydu?

Betül: Yeterince bağımsız değildi ama temel çıkışımız ve amacımız doğru idi.

Hande: Kaç üye vardı?

Betül: Hatırladığım kadarıyla 200 kişinin üstündeydi.



Hande: Örgüt yapısında seni rahatsız eden ne vardı?

Betül: Kendi örgüt işleyişini yeterince belirleyebilmiş olsaydık daha bağımsız olurduk. Ancak gerçekten çok yeni insanlardık ve çok gençtik. Kendimiz bir mesaj, bir bildiri bile yazamıyorduk. Zaten 1,5 yıl çalıştık ve bu da kısa bir süreydi. Dolayısıyla netleşmeden bitti. Aslında tam bağımsız da olamazdık. Bir siyasi hareketin insanlarıydık. Bu çizgiden bağımsız olamazdık, çünkü kuruluş amacımız buydu.

Hande: Peki biz DDKD'li olduğumuz için mi ordaydık?

Betül: Evet, bence öyleydi.

Hande: Tüm üyeler içinde bu söylenebilir mi?

Betül: Hayır, sadece kurucu kadrolar için bu söz konusuydu.

Hande: Kuruculara kendiliğinden mi biraraya gelip kurdular

Betül: İlk kuruluş günlerini bilmiyorum. Ama mutlaka ortak kararlarla kurulmuştu. Ve o dönem Demokratik Kitle Örgütlerinin kadın dernekleri ve kadın komiteleri vardı.

Hande: Hiç rahatsızlık duydunuz mu? Erkekler yönetiyordu diye?

Betül: Bize olağan geliyordu. Birde kuruluş aşamasında olmadığımız için bilmiyorduk. Daha doğrusu biz merkezle muhatap (DDKAD) idik. Bence bunu yazmak gereksiz. Çünkü o zamanki yapısı, ilişkisi, çalışma biçimi doğaldı. Çünkü tüm DKÖ'lerin çalışma biçimi öyleydi. Ve bizim de DDKD ile aynı idi. O biliniyorsa bunu ayrıca ele almaya gerek yok. Bütün ulusal kurtuluş hareketlerinin kadın örgütleri var. Dolayısıyla o dönem hareketler incelenirse bunlar görülmüş olur. Asıl amaç ulusal sorun etrafında odaklanmıştı.

HANDE: Bugün Kürt kadınlarına baktığımızda ezildikleri ile oranlarsak toplumsal mücadeledeki katılım yüzdeleri çok az. Ayrı örgütlenme ile ilgisi var mı?

BETÜL: Kürt kadını ayrı örgütlense de senin dediğin o yüzdeler fazla yükselmez. Yani bağımsız kadın hareketi kadınlarımızı çok fazla örgütlemez, belki yetkinleştirir. Yine genel yapılar içinde örgütlenme ile yüzdelerini artırma şansına kavuşabiliriz.

HANDE: Kürt aydın kadını varolan sürece damgasını neden vurmuyor sence?

BETÜL: Baskıdan sanırım.

HANDE: Kadınlar daha çok mu korkuyor?

BETÜL: Hayır. Daha çok geleneklerden, değer yargılarından etkileniyor. Ev, çocuklar, çevre. Mesela, beni polisler aldıklarında çocuklarımın beni o halde görmelerini istemezdim.

HANDE: Kısmen katılıyorum Kürt kadınlarının toplumsal mücadeleye aktif katılmama nedenlerinin devlet baskısından değil geleneklerden olduğu. Ancak şuda bir gerçek değilmi? Duyarlı aydın kadın sayısı o zamanlar azdı. O kadınlar şimdi çok aktif katılmasalarda kendilerini yitirmediler. Bu az olmaları nedeniyle birşey yapmaları gerekmez mi?

BETÜL: Doğru.

HANDE: Ancak bunların katılımı nasıl olur. Bende bilmiyorum, saptasam dahi bu benim kişisel doğrum olur. Oysa bu saptamalar ortak söylemlerden çıksın. Bu söylemler çok doğru olmasada alınacak tavır en azından kitlesel olur. Bu ara kadınlarla yaptığım sohbetlerde birçok kimsede netliği göremedim. Sanki bu kesim kadınlardan yeni yeni netleşmeler olacak ilk kez böylesi bir sorgulama yöntemi o dönemi yaşayan kadınlarda oluşmaya başlıyor.

BETÜL: Evet, haklısın. Artık birşeyler yapmak gerekir. Kişisel düzeyde de olsa, birikimlerimizi, deneyimlerimizi aktarmak gerekir kadın ve ulusal sorun çerçevesinde.

HANDE; Bir hareket tarzında olmasa da kadınların çeşitli tarzlarda süreçleri zorlamaları gerekir. Söylediğim genel örgütlenmelerin kadın bazında yetersiz olmaları nedeniyle yeterince kadınlara ulaşamıyorlar. Ancak, katılmamak gerekçesi de tam doğru değil. Çünkü bugün varolan hareketlerin merkez organlarında parti, dernek, sendika yönetimlerine baktığımızda kadın yönetici yok denecek kadar az. Kişisel düzeyde kalmı-

www.arsivakurdi.org

şız sadece. Bu nedenle kadın olarak bu yokluğu görmek nedenlerini saptamak, ortaya koymak gerekir. Bu da bizim gibi duyarlı belli bir süreçlerden gelen kadınların çalışmasıyla olur. Örneğin, DDKAD deneyimi bize çok şey kazandırdı.

BETÜL: Bu konuda haklısın, bilgi, pratik birikimlerimiz oldu. Bu yetkinliğimizi kullanıp geliştirmek gerekir. Çokta güzel olur.

HANDE: Birde Kürt kadınlarında özellikle Diyarbakır bölgesinde okuyan bir kısım duyarlı Kürt kadınları ulusal kadın sorununa ve barışa duyarlı ancak bu duyarlılıklarını, kendi konumlarına uyacak şekilde kendilerini çeşitli nedenlerle kanalize edemediler. Bu bir eksiklik değil mi?

BETÜL: Evet, mesela kendimi örnek vereyim. Çocuklarım artık büyüdü, zamanım var. Ama bu zamanımı uygun bir yere kanalize etmedim. Bunu çok ciddi düşünmek lazım. Ancak ben bağımsız bir kadın örgütlenmesini fazla birşeyler yapacağına inanmıyorum.

HANDE; Feminizm...

BETÜL; Bence Kürt kadını için feminizm öncelikli olmaz. En büyük sorunumuz ulusal değerlerimiz.

HANDE: DDKAD'ın kurucu üyelerinin şu an ne yaptıklarını biliyor musun?

BETÜL: 5-6 tanesi dışarda. Diğerleri de çalışma yaşamında bildiğim kadarıyla.

HANDE: DDKAD'ın kurulması aşamasında kurucu üyeler hakkında bilgin var mı? Ayrışmalar oldu. Bunların tavırları kendi tavırları mıydı yoksa erkeklerden mi etkilendiler.

BETÜL:Dediğim gibi, kurucularla ilgili çok net bilgi hatırlıyamıyorum şu an. Bu konuda daha fazla bilgisi olan kadın arkadaşlarla konuşabilirsin. Örneğin, Sevinç, Methiye, Halide.

Hande; Teşekkür ederim.

SÖYLEŞİ II

HANDE: Sen de 1978-79'da DDKAD'ın şube yönetiminde yer aldın. O günden bugün bir çok şey değişti. DDKAD, kadın, feminizm ile ilgili biraz sohbet edelim.

LALE: DDKAD şube yönetiminde çalıştığım zaman 17 yaşındaydım. Kuruluş aşamasında yoktum. Ancak, derneğin bir çok çalışmasını hatırlıyorum.

HANDE: O halde, senin bulunduğun dönemdeki çalışmalardan, etkinliklerden konuşalım.

LALE: DDKAD'ın istemlerini hatırlıyorum. Anadilde eğitim programımız, kadının her alanda demokratik hakları, herkese eşit eğitim fırsatı ile ilgili çalışmalar. Bu nedenle birçok mitinge katıldık. Gecelerimiz oldu. Ve şu an hatırlayamadığım bir dizi etkinlik oldu. Çok yoğunduk.

HANDE: Peki, bu etkinlikleriniz kadınları geliştirdi mi? Çok sayıda kadına ulaşabildiniz mi?

LALE: Evet, en azından kurucu ve yönetici kadınlar yetkinleşti. Bugün bu kadınların büyük bir bölümü aktif olarak mücadele etmeselerde ulusal sorun ve kadın sorununda duyarlılıklarını kaybetmemişler.

Hande: Şube yönetiminde yeralan kadınların çok farklı alanlara kayanları oldu mu?

LALE: Hayır. Ama durağanlaşan oldu.

HANDE: Daha önceki arkadaşa da sormuştum. DDKAD içinde çalışırken mücadeleyi hangi boyutta düşünüyordun?

LALE: Demokrasi ve insan hakları boyutunda düşünüyordum. Örneğin o zamanda o doğrultudaki hak aramalarda silah kullanılmasına karşıydım.

HANDE: Feminizm ?

LALE: Bir kısım kadın biraz da bencil olduğundan öyle düşünüyorlar.

HANDE: O kadar mı?

LALE: Evet, bana göre tabii. Feminizm düşüncesi gereği içinde biraz da bencilliği barındırdıyor.

HANDE: Kadın-erkek eşitliği?

LALE: Evet, savunuyorum ama feminist çıkışlı bir yapıda yer alıp mücadele ederek değil. Çünkü kadın olmam nedeniyle erkek yakınlarım önümü kesmiyorlar. Şunu belirteyim üretimde yer almayan kadın özgüvenine kavuşmuyor. Bu nedenle söylediğin kavramları sağlıklı bir şekilde irdelemesi, tavır alması Kürt kadını için çok zordur.

Evet, Erkekler Türk Devletinin Köleleri Ama Biz Bacılar Kölelerin Kölesiyiz...

"Ora dediğiniz yer neresi? Atan bir rahim var mı orda? " İçinde yasak öfkeleriyle. "
Y a da nasıl gidilir 'Ora'ya ?"

SİBEL DOĞAN

Bu yaşıma geldim de gördüm diyemeyeceğim ama bunca zaman kadın dışında, kadın için verilen mücadelenin büyük bir safsatadan (!) ibaret olduğunu gördüm. Gördüm çünkü ben bir kadınım.

Hangimiz ben sosyalist bir öğretmen tanımadım diyebilir, her platformda havanda su döven? Oğullarının derslerine yardım edip üniversiteye girmeleri için "çırpınan". Bu arada kızının aptal ve tembel olduğu için üniversiteye girmeyi bırakın da, bir koca bile bulamayacağından yakınan. Sosyalist öğretmenimizin kızı derslerinden önce, annesinden evin nasıl temizleneceğini öğrenip ileriki ezilmiş kadın kimliğine sahip olmak için hazırlıklar yapandır. Yani eğemen sosyalistin erkin kızıdır. Bunları 1992 yılında İngiltere'de yayınlanan Militant dergisine Ayşe öğretmen anlatmış ve eklemiş: " Nusaybin'de ensestin ve dayağın, Londra ve Amsterdam'dan daha fazla olduğuna inanıyorum. Ki bu şehirler ahlak çöküntüsünün en yoğun yaşandığı şehirler olarak görünür. Biliyorum çünkü ben bir ilkokul öğretmeniyim."

Aile toplantılarında ikramın önce kadına yapılması "ayıptır, günahtır." Çünkü namaz saatinde camilerin bomboş olduğu, porno afişlerin dükkanların camlarını süslediği, içkinin günah sayıldığının cuma günleri akıllara geldiği... Türkiye'nizde allahın yasaları kadınlar için uygulanıyor. Çünkü biz kadınız. Kadının kısa etek giyindiğinde sosyalist babası dahil orospu gözüyle bakıldığı, tırnak uzatıp, makyaj yaptığında, mücadelemizde buna yer yok dendiği, erkek arkadaşıyla oturup dostlaştığı için sosyalist kocası tarafından dövüldüğü, ancak tecavüze uğradığı zaman kadınlığının akıllara geldiği... Türkiye'nizde devrimin yasaları kadınlar için çarpıtılıyor. Çünkü biz bacıyız. Ve bacıların sosyalist mücadele içinde cinsiyeti erkek. Ve kendini sosyalist mücadele vermeye inandırmış olan kadın, buna inandığı andan başlayarak dostluğunu da, düşmanlığı da, tüm savaşımını da erkekçe vermek, tüm kadınsı duyarlılıklarını köreltmek, yok saymak zorunda. Çiçeklerin ne kadar zarif, kınlgan ve ..... olduğunu söyleme cesaretine sahip değil, çünkü o zaman kadın. Amma velakin, kardelenin direnci ve verdiği mücadeledeki gücü hakkında felsefe yapma hakkına sahip çünkü, burada erkeksi nitelemeler kendine erkekçe güç katıyor. Ve kadın, ama hayır erkek miydi yoksa? Evet evet kadın adet gördüğünü erkek "yoldaş"larından gizlemek zorunda, çünkü kadın onlarla aynı güce sahip olduğunu göstermeli, gücüne güç katmalı, utanmalı, saklamalı, çekinmeli,... vesaire, vesaire, vesaire ve-sayfanın yetersizliği.



Ve Ayşe öğretmen devam ediyor:

" 9 aylık hamile bir kadının tarlada çalışırken doğum yaptığını ve doğumdan sonra bebeği eve götürdüğünü, bebek için evde şenlik düzenlenirken işine kaldığı yerden devam etmek için tekrar tarlaya döndüğünü gördüm."

Şaşkınım ve şaşkınlığım her geçen gün, öğrendiğim yeni şeylerle bir kat daha artıyor. Neden mi? Dün Sema'nın yazısını bilgisayarda yazarken Stalin döneminde evlilik yasasında yapılan değişikliklerle kadının boşanma ve kürtaj hakkında kısıtlamalara gidildiğini öğrendim. Yo, şaşkınlığım buna değil, nasıl oluyorda Türkiye'de kürtaj ayıbın dışında hiçbir yasal engele takılmadan yapılabiliyor? Ve nasıl oluyor da, kadın istemeden erkek boşanma hakkına sahip olamıyor? Allah devletimizi başımızdan eksik etmesin!

Evet, erkekler Türk devletinin köleleri ama biz bacılar kölelerin kölesiyiz ve sözde aseksüel bir ütopya için savaşan kadınlarız.

www.arsivakurdi.org

ORADAKİ VE BURADAKİ CİNAYETİ GÖRDÜK!



Adı: NAMUS
Soyadı, ORADA: Töre
Burada: GELENEK, GÖRENEK ANENE
Suçu: SOYADLARINA KARŞI ÇIKMAK
Cezası : ÖLÜM
Ödülü, burada: BRAVO, HAKETTİ
Orada: VAHŞET, İLKELLİK

HACER YILDIRIM

Cinayeti biz de"namusumuz" **ONLAR** "da namusları için işlerler. **BİZ** cinayeti "aldattıkları", "kıskandırdıkları" , "bakire olmadıkları", , "Yemek pişirmedikleri" için, " harbi delikanlı" ve "harbi TÜRK" olduğumuz için işleriz. "**NAMUSUMUZ İÇİN PİŞMAN DEĞİLİZ**" deriz.

ONLAR DA cinayeti "namusları " için işlerler. Onların cinayetinin adı "Töre" olur . ONLAR da bütün yukarda saydığımız nedenlerden dolayı öldürürler, **VE "NAMUSUMUZ İÇİN PİŞMAN DEĞİLİZ"** derler.

BİZ, namusumuz için cinayet işlediğimizde gazetemizin başlıkları ve fotoğrafları da "namusludur". "Kardeşinin namusu için canından oldu", "Kıskançlık katil etti", "**35 yıllık eşini tavuk gibi kesti**", "Kızının sevgilisi ile çektirdiği fotoğrafı görünce delikanlıyı öldürdü", "**Tavuk yiyip içtiler banyoda öldüler**", "**Kadın meselesi** yüzünden iki arkadaşı tarafından öldürüldü." Gazetenin "aydın muhabiri , şefi ve bilimum yöneticileri, bu meseleyi çok iyi biliyorlar. Kadın meselesi deyince aklınıza ne gelir? "O mesele " gelir, aldatma, boşanma, kıskançlık, zina ve "**namus için ölüp, namusu kurtarmak**" gelir. "Hem aldattı, hem yaraladı" . Bu haberde "aldatan" kadın olduğu için böyle başlık atılıyor.

Aldattığı için gazete kadını mahkum eder. Yine bir gazetenin 3. sayfa manşet haberi "**Seks yapmayan kocasını boşadı**". Aynı sayfada bu haberin altında bir başka haber "**iktidarsız diyen kadını öldürdü. Erkekliğime laf söyletmem**" . Bu haberin böyle alt alta sıralanmasında ki mantık ne? "Uyanık gazeteci", seks yapmadığı için boşanma yolunu seçen kocaya altta verdiği haberle akıl veriyor "**ERKEKLİĞİNE LAF SÖYLETME, ÖLDÜR**".

"ONLARIN KİMLİKLERİ BİZİM ERKEKLİĞİMİZ"

Kürt illerindeki namus cinayetleri ve en son Urfa'daki "namus cineyetiyle ilgili büyük gazetelerimiz "Töre"yi "vahşet", "ilkellik" ve Kürt kimliğini sorgularken, ne Sevda'nın evden kaçmasının altında yatan nedeni, "ne öldürülme olayını" ne de "namusu " sorguladı.

ONLAR, öldürdükleri zaman BİZİM gazetelerimiz şöyle başlıklar atıyor "VAHŞİ TÖRE", "TÖRE YARGILANIYOR" yargılanan cinayet, bizde "asla ve de asla olmayan Töre ". Ya da bir başka haberde gazete haberi "Güneydoğu Anadolu Bölgesinin **KENDİNE ÖZGÜ** yasaları **BU KEZ** İzmir'de kendini gösterdi. 11 yaşındaki bir ilkokul öğrencisini katil yaptı" bu sözlerle veriyor. ONLAR Kürt illerinden kalkıp İzmir'e göç edinceye kadar İzmir'de sanki hiç "namus cinayetleri " işlenmiyordu. Oradan geliyorlar ve biz Türkler'e ait olmayan "kendine özgü yasaları" nı getiriyorlar cinayet işliyorlar. Sorgulanan ne cinayet ne kadının öldürülme nedeni. Gazete ONLARIN KİMLİKLERİni ve nereden geldiklerini haberinde öne çıkarıyor.

BİZİM Gazetelerimiz ONLAR için böyle yazıyor.

"BİZİM GAZETELERİMİZ DE NAMUS KURTARIYOR"

Benzer cinayetler BURALARDA işlendiğinde ise yazılan haberlerle "**NAMUSUMUZ YENİDEN KURTARILIYOR**" . BURADA BİZİM cinayetlerimizi haber yapan gazetelerimizdeki "**fotoğraf cinayetleri**" de ne kadar "namusumuza düşkün" olduğumuzu,. öldürülen bir kadının çıplak fotoğrafını



ya da şofbende zehirlenen bir kadın ve bir erkeğin çıplak fotoğraflarını yayımlayarak gösteriyoruz. Şofbenden zehirlenip ölen iki kişi için gazeteci şöyle yazıyordu:

"Korkunç olay Bursa'da yaşandı. 36 yaşındaki kuaför T.E ile kalfası 29 yaşındaki B.M önceki akşam tavuk yiyip içitikten sonra birlikte girdikleri banyoda şofben gazından zehirlenerek öldüler. B.M' nin 1,5 yıldır kuaförün yanında çalıştığı, T.E' nin de bir süre önce eşinden ayrıldığı yakınları tarafından bilinirken B.M'nin ailesinin bu beraberliğe sıcak bakmadığı belirtildi". Haber bu biçimde veriliyor.

Haber iki insanın şofbenden zehirlenip ölmesi değil bu iki kişinin sevgili olması. Bu iki kişi sevgili olmayıp da ya da karı koca olup şofbenden zehirlenselerdi. Gazeteci haberi "Şohbenlere dikkat", "Şohben can alıyor" başlığıyla verecekti..

AMAAAA Şofbenden zehirlenen bir kadın ve bir erkekse , bir de sevgili iseler, bir de çıplaklarsa, bir de kadının ailesi bu ilişkiye sıcak bakmıyorsa EEEEE, bir de zehirlenmeden önce içki içip TAVUK YEMİŞLERSE haber "ZEHİRLENME" olayı olmaktan çıkıyor ve bu zehirlenme "NAMUSUMUZ" haline geliyor. Ya zehirlenmeselerdi, Ne sevgili olduklarından ne de içki içtiklerinden cemi cümlenin haberi olmayacaktı.

Gazete haberi böyle vererek neredeyse "ölüme" alkış tutuyor. "Gazeteci" bu haberiyle ayrıca nasihat vererek de, tavuk yemenin içki içmenin, Banyoda birlikte yıkanmanın, ailesinden habersiz başka biriyle birlikte olmanın ne kadar "vahim" olduğunu göstererek yine bizim için bizim "NAMUSUMUZ" uğruna sorguluyor.

Bunun adı ne TÖRE , Ne ilkellik , Ne de "VAHŞET " oluyor. Gazeteci fotoğrafı ve haberiyle "**Türk gelenek, görenek ve anenelerimize saygılı yeni katiller yaratıyor!**

Olay, Urfa'da , Diyarbakır'da , Mardin'de geçtiğinde "NAMUS" yerine "KİMLİK" sorgulanıyor.

"TÜRKLER İYİ CİNAYET İŞLER KÜRTLER VAHŞİCE"

Biz TÜRKlerle, KÜRTlerin "geri kalmış""Namus cinayetleri" arasındaki farklılıklarımız:

BİZ bıçaklıyoruz, Öyle meydana çıkarmıyoruz", **biz tavuk gibi** kesiyoruz, **siz koyun gibi**. Siz orada köy meydanında, Biz ışıl ışıl Beyoğlu'nda. Biz çıplak yakalıyoruz, ev baskınları düzenliyoruz, **Siz çocuklara** işlettiriyorsunuz cinayetlerinizi" Biz harbi harbi **kendimiz** işliyoruz. Siz koşullarınız nedeniyle bekaret testine göndermeden öldürüyorsunuz, Biz gerektiğinde teste gönderip öldürüyoruz.

Bizim cinayetimiz "NAMUSUMUZU KURTARMAK" için. Biz, öldürüyoruz yetmiyor, birde "GAZETELERDE ÖLDÜRÜYORUZ". Biz ne KİMLİĞİMİZİ, Ne ERKEKliğimizi sorguluyoruz. SİZ cinayeti işlediğinizde de erkekliğinizi değil önce KÜRT KİMLİĞİNİZİ sorguluyoruz.

SEVDA'NIN kadın olmasından dolayı, namus cinayetine kurban gittiğini değil olayın orada geçmesini ve öldürenin KÜRT olmasını sorguluyoruz.

TÜRKLER "İYİ NAMUS cinayetleri" işler.

KÜRTLER "vahşice" işler.

Ama her iki toplumda da kadın, anlamını halen kavrayamadığım namus için öldürülür. Bizim namusumuz adına bizlere sahip çıkılır, Yine bizim adımıza bizler öldürülürüz...

İkisinde de konu erkeklerin sahip çıktığı kadının namusu. İkisinde de ceza, ÖLÜM

Ben diyorum ki ORADAKİ ve BURADAKİ NAMUS'U bulup sorgulayalım.

www.arsivakurdi.org

ÖZGÜR MEMLEKETİMİZDE DE SEVDALAR İNFAZ EDİLECEK Mİ?



HATİCE YAŞAR

Sevda, Urfa'nın varoşlarına sürüklenen, Müslüm Gürses ve benzerlerine mahkum edilmiş yüzbinlerce Kürt kızından biridir-idi. Anasının deyimiyle "evden kaçıp gezmeyi" seviyor-du. Nihayet aile meclisi oturup karar verdi; sokaklarda gezmeyi seven bir genç kız mutlaka ailenin şerefiyle oynuyordu. Sadece Sevda'nın kanı bu yitirilen şerefi temizleyebilirdi. Günlerce oturup bu infazın detaylarını tartıştılar. Sevda katledilmeli ama muhtemel Sevda'lara da ibret olmalıydı. Ayrıca; Sevda'nın infazından cezai anlamda da ailenin zarar görmemesi gerekiyordu. Öyleyse cezai ehliyeti olmayan biri bu işi yapmalıydı. 14 yaşında amca oğlu bu iş için biçilmiş kaftandı, ama belki tek başına işi beceremez diye yanına iki de "büyük" katılmıştı. Bu büyüklerin iki görevi vardı. Birincisi eğer 14 yaşındaki katil adayı işine layık olmaz ise ona yardım etmek, ikincisi ise Sevda'ya dışarıdan gelecek muhtemel yardımlara "karışmayın kız onun bacısı, namus meselesi" diyerek engel olmaktı. Kendi koydukları yasaları iyi biliyorlardı; "namus" meselesi oldu mu her kadının katli sorgusuz-sualsiz vacipti.

Aynı anda Tendürek'de veya büyük metropollerden herhangi birinde de yine Sevda'lar katlediliyor, göğüsleri kesilmiş cesetleri başka Sevdalara ibret olsun diye televizyon ekranlarından "teşhir" ediliyordu. Birinci Sevda kadın olarak, ikinci Sevdalar ise Kürt olarak başkalarının kendilerine dayattıkları sınırlara isyan ediyorlardı. Her iki infazda da katiller kendilerini meşru ve hak sahibi iddia ediyorlar. Her iki infazın gerekçeleri de, bağışlanması mümkün olmayan büyük "suç" adı altında tasnif edilmiş; birincisinde "toplumun" değer yargılarını hiçe saymak, ikincisinde de "ülke"yi parçalamaya yönelmek. Oysa her iki Sevda da sadece ve sadece kendi kimliklerini özgürce ifade edebilmek ve kendi kaderleri ile ilgili sadece kendileri söz sahibi olmak istemişlerdi. Birinci Sevda cinsel, ikinci Sevda ulusal kimliğine sahip çıkmak istiyordu. Her iki durumda da kimliklerini, tarihlerini gaspetmiş ve geleceklerini de karartmak isteyen birilerini buluyorlardı karşılarında. Bu birileri ya "kardeş" ulusun ya da kendi halkının düzen koruyucuları oluyordu. Ve bu "büyükler" kurbanlarından kayıtsız-şartsız itaat bekliyorlardı.

Herhangi bir toplumsal grubun kimliğinin parçalanması üzerinde kendi egemenliğini kuranlar; karşı taraftan kararlı bir tepkiyle karşılaşmadıkları müddetçe kendi egemenliklerinin sınırlarının daralmasını göze alamazlar ve egemenliklerini bir yığın yasalar ve kurumlarla konum-pekiştirmeye devam ederler. Egemen ulus veya cins farketmez, her ikisi de kimliğini gaspettiklerini kendileri ile eşit görmez ve bu kesimin aynı haklarla donanmalarına kolay kolay tahammül gösteremezler. Ve oluşturdukları tüm baskı araç-gereçlerinin yanısıra bir takım tabular dayatırlar. Bizim konumumuz itibariyle,"misak-ı milli" sınırları ve Kürt "toplumunun" değer yargıları iki ana tabuyu oluşturuyor. Her ikisinde de baskıya maruz bırakılanların bu tabularla ilgili en ufak bir zihinsel faaliyet göstermelerine bile tahammül yoktur. Oysa insan kimliklerine sahip çıktığı oranda türüne layıktır. Ezilen ulustan kadınlar olarak misak-ı milli adlı tabuları yargılamaya başladık. Bu yargılamanın kolay olmadığını her Kürt günlük yaşamında maruz kaldıklarından biliyor. Dört devletin resmi güçleri bir yana, egemen ulus sol güçlerinin bile bizleri ve taleplerimizi ne kadar zor hazmettiklerinin anıları henüz çok taze. Hala şaka yollu "iyi ama sizde çok istiyorsunuz" diyorlar. Biz de usanmadan "çok değil sizin neyiniz varsa aynısından istiyoruz" demeye yıllardır devam ediyoruz.

Şimdi ikinci kimliğimiz, kadınlığımız ile de ilgili aynı süreci başlatmamız gerekiyor. Sömürgeci-

lerin infazlarına karşı gösterilen kararlılığı Kürt erkeklerinden gelen infazlara karşı da göstermemiz lazım. Nasıl egemen ulus solundan gelen "bizimle eşitsiniz ama şimdilik demokratları ürkütmeyelim, devrimi yapalım, sosyalizmden sonra siz de kurtulursunuz" bahanelerine teslim olmadan kendi ulusal taleplerimizi bizzat kendimiz gündeme getirebilmişsek, cinsel kimliğimiz-taleplerimiz ile ilgili de söz sahibi olabilmeliyiz. Kutsal olduğu öne sürülen her değer karşısında niye kutsal, kim oluşturmuş ve kimlere hizmet ediyor diye sorabilmeliyiz.

Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesi-kurtuluşundan bahsediliyor. Bu mücadelenin talepleri cinsel anlamda nötr veya sadece bir tek cinse ait olmamalı. Bu halkın en azından yarısını Sevdalar oluşturuyor. Kürt dili dahil tüm ulusal değerler Sevda kadınca yaşıyor ve Sevda"nın bu kurtuluştan ne anladığını, nasıl bir kurtuluş istediğini söylemesi gerekiyor.

"Berdel, qalın, kadının aşiret kavgalarında barış ganimeti olarak sunulması, buki pişt perde, kadının itaatkar olması, sesinin yüksek tonda çıkmaması ve hatta kayınpeder ve kayınvalide ile mümkünse ve çok az ve de işaretlerle anlaşması, çocuğuna başkalarının yanında herhangi bir sevgi gösterisinde bulunmaması, yürürken veya otururken

"Özgür memleketimizde de sevdaların infazlarına tanık-ortak olmamak için her Kürt kadınının artık şunları söylemesi gerekiyor; Ben sevdayım, Zekiye Hanım'ım ve Margaret'im ve Kürt erkeklerince katledildim..."

edepli olması, yere veya sadece önüne bakması, bir mecliste kendisine soru sorulmadan söze karışmaması, soruya bile başını kaldırmadan kısaca cevap vermesi, aile şefinden izin almadan ve yanında bir erkek (çocuk da olabilir) olmadan sokağa çıkamaması, kadının bedeni ve namusuyla ilgili tek karar merciinin erkekler olması ve onların bu konuda herhangi bir ihlal saptadıklarında katlinin vacip sayılması, boşanmış kadının (talaq, dirawjınbi) Kürt dilinde küfre eşdeğer sayılması dolayısıyla kadının bir 'tepiki rex' misali atıldığı duvara bir daha kolay kolay düşmeyecek şekilde yapışmak zorunda olması vb." Sadece kabaca sıraladığımız bu gelenekler Sevdaların kendi kimliklerini geliştirebilmeleri önünde başlıca engelleri teşkil ediyor. Ülkemizde kadın infazlarının ideolojik bazlarını da bu değer yargıları oluşturuyor. Bunlardan herhangi birinin en ufak ihlali kadının ulusal hain ilan edilmesine yetiyor. Özellikle ulusal dedik, çünkü bu durumda kadının Kürt "toplumunun" değer yargılarına saldırmaya cüret ettiği iddia ediliyor. Oysa yukarıda saydıklarımız ve benzeri değer yargıları Kürt halkına ait olmadığı gibi, sadece feodal toplum ve kalıntılarıyla da izah edilemez. Bunlar Kürt toplumunda erkek egemen sistemin temel taşlarıdır ve toplumumuzda bu egemenlik feodal toplum öncesinde de vardı. Bu değer yargıları sadece Kürt erkeklerince ve onların tanrı-peygamberlerince yaratılmıştır ve de kölecisi, feodali, kapitalisti, sosyalist-narşisti ile tüm erkeklerin sorgulamaya en ufak bir ihtiyaç duymadan benimseyip ve hatta mükemmelleştiremedikleri ideolojik-politik temalardır. Bu gerçekliğin adını ise sadece kurban durumunda olan Kürt kadını koyabilir. Çünkü egemen durumda olan; egemenliğinin esas harcını ya görünmeyen birilerine yükler ya da artık gizleyemeyeceği kadar açığa çıkmış ise çözümünü bilinmeyen bir takım yarınlara havale eder. Kürt kadını da yıllardır ya "feodal kalıntılar" ya da " kurtuluştan sonra icabına bakarız" tekerlemeleriyle oyalanmıştır. Oysa her yerde olduğu gibi ülkemizde de insan türünün tanıdığı en eski sömürü biçimi olan cinslerarası sömürü gittikçe daha bir ince-

www.arsivakurdi.org



lerek devam etmektedir. Ekonomik sistemlerin değiştirilmesi veya erkeklerin siyaset sanatında devir teslimleri erkek egemen sınıfın hiçbir değer yargısına dokunmamıştır. Bir kadın filozofun deyimiyle "dünya hep erkeklerin dünyası" olmaya devam etmiştir. Dünyadaki diğer devrimlerden örnek vermeyi bir yana bırakalım, ülkemizin güneyinde son dört yıldır bir Kürt devleti var. Bu devlette de Sevdaların infazı devam ediyor. Bu infazlar karşısında, Kürt siyasi sınıfı dağda peşmerge iken dolayısıyla kadına ihtiyaç duyulurken "toplumdaki feodal kalıntılır, kurtuluştan sonra tasfiye ederiz" diyorlardı. Şimdi iktidara gelince artık "bunlar Kürt halkının değer yargıları" demekle yetiniyorlar.

Dün dağdayken "Kürt halkının değer yargıları nedir ne değildir, bu halkın yarısı da benim öyleyse benim zararıma olan değer yargıları bana ait olamaz" demeyen kadınlar ve kadın örgütlerine ise silahsız bırakıldıkları, eve veya bir büroya hapsedildikleri işgalden kurtarılmış "Süleymaniye'de Jına xırap" ilan edilme sırasının ne zaman kendilerine gelecek diye beklemeleri kalmaktadır. Diğer parçalarımızda da aynı oyunun tekrarlanmamasının tek yolu Kürt kadınının bu günden geleceğinin inşaasına başlamasından geçer. Özgür memleketimizde de Sevdaların infazlarına tanık-ortak olmamak için her Kürt kadının artık şunları söylemesi gerekiyor; Ben Sevda'yım, Zekiye Xanım'ım ve Margaret'im ve Kürt erkeklerince katledildim. Tek suçum kadın kimliğime sahip çıkmamdı. Ama hala başka bedenlerde yaşamaya devam ediyorum. Rızam alınmadan iki kimlikle dünyaya getirilmişim. İstesem bile bu iki kimlikten soyunamam. Kürdüm ve kadınım. Kürt olmayı kadın gibi, kadınlığı da kürt gibi yaşıyorum. Bu iki kimliğin hiç birinin diğerine göre önceliği yok, kaldı ki kendim bile bu iki kimliği birbirinden ayıramıyorum. Bu iki kimliğim ile başım dik yaşamak istiyorum. Yani sıradan bir Türk, Fars, Arap gibi sokaklarda gönlümce kendi dilimde türkü söylemek ve erkek kardeşim gibi de canım sıkılınca sokakta bir tur atmak istiyorum. Birincisini hakim uluslardan dostlarıma bile "zer zanid, zor zanid, dewe tıfenga mor zanid" diyerek kabul ettirdim, kadın kimliğimi de aynı kararlılıkla savunacağımı Kürt erkeklerine de benzer tavırla mı kanıtlamam gerekiyor?

Kürt siyasi sınıfının programlarında benim infaz gerekçelerimle ilgili Özel ve çok açık bölümler istiyorum. Özel tim Diyarbekir'de herhangi bir Kürdü katlettiğinde nasıl bir tavır konuyorsa, Urfa'da katledilen Sevda ile ilgili de aynı tavrın konmasını bekliyorum, babası dağda peşmerge veya herhangi bir "ulusal" kurtuluşçu örgütün şefi bile olsa. Kürt erkekleri artık namuslarını benim kanımla temizlemekten vazgeçsinler, namuslarını başka yerde arasınlar. Sevdayım; kendi bedenimi, kimliklerimi ve namsumu tek başıma koruyacak olgunluktayım.

Kaldı ki; ben yoksam benim kendime ait namusum-kimliğim yoksa, Kürt halkı ve memleketinden söz etmek sadece demagojidir. Benim olmadığım " özgür memleket" bir tek kürt erkeklerine ait demektir ve kürt erkekleri eğer hala böyle bir özgürlük talebinde direniyorlarsa varsın kendi aralarında, bensiz namuslarını temizlesinler ve Kürt erkekleri olarak kendi kaderlerini tayin haklarını kullansınlar. Değişik milliyetlerden erkeklerin kendi aralarındaki bir nüfuz kavgasında benim yerim yok. Ben Kürt ve kadın kimliklerimi özgürce geliştireceğim bir ülkenin-dünyanın yaratılması için kavgama devam edeceğim. Sevda'yı ibret-i alem olsun diye Urfa'nın merkezinde boğazladılar. Bu katliamı meydanlarda ibret-i alem olsun diye mahkum etmeyen Kürt siyasi sınıfını her yerde teşhir edecek ve asla yanlarında olmayacağım. Düşmanımın düşmanı benim dostum değildir, benim aynı anda bir kaç düşmanım olabilir. İşim zor ama, sabrımda en az bir onun kadar...

KADINLAR ACİL DAYANIŞMAYA

Cephe kadınlara karşı işlenen cinayetlere :dur" demiyor.

- Irak Kürdistan'ında kadın hareketinin geçmişinden, örgütlenmesinden biraz bahseder misiniz?

- Herşeyden önce Körfez Savaşı'ndan sonraki gelişmelere değinerek başlamak istiyorum. Krizin arkasından yayılan ayaklanma ve gelişen süreç ülkemizde kadın hareketinin ve bunun yanında diğer sosyal grupların canlanmasına da neden oldu. Bu hareketler geçen 20 yılda toplumumuzdaki köklü politik, ekonomik ve sınıfsal değişmelerin bir yansıması olarak baş gösterdi. En önemli değişme şehirleşmenin gelişmesi, işçi sınıfının ortaya çıkış idi. Aynı zamanda, zengin sınıfların milliyetçi grup ve partiler içerisinde izledikleri dar çerçeveli politikalar da kısmen bu muhalif gruplar tarafından kırıldı. Milliyetçi hareket insanlara her zaman bir illüzyonu dayattı: Önce ülkemizi kurtarmalıyız, daha sonra kadınları ve onların özgürlüklerini, işçileri ve onların hak ve taleplerini düşünebiliriz. Bu temelde, Körfez krizi sırasındaki başkaldırı ve arkasından gelişen süreç içerisinde bir taraftan Kürt milliyetçileri ve partileri Amerikan ve Batı stratejilerini temsil eden Irak'taki Kürdistani Cephe'yi kurarken, diğer taraftan işçiler, kadınlar, işsizler, konseyler bir sınıf cephesi oluşturarak kendi taleplerini getirdiler. Kadın hareketi de bu nesnel koşulların bir sonucu idi. Her yerde olduğu gibi ülkemizde de kadınlar bütün emekçiler üzerindeki baskı ve ezilmişlikle yüzyüzeler. Kadınlar sadece doğurgan bir makina olarak görülmekteler.

Milliyetçi hareket bugün bütün aşiretçi ve erkek egemen gelenek ve yaşam biçimini korumakta ve bunu savunmaktadır. Şu anda hükümet eden silahlı partiler Baas rejiminin medeni hukukunu aynen uygulamaktadır. Buna göre kadınlar, kendi eşlerini seçebilme, boşanabilme gibi en temel haklarından bile yoksun bırakılmıştır ve yerine İslam hukukunun evliliğe ilişkin hükümleri kullanılmaktadır. Kadınlar memnuniyetsizliklerini dile getirdiklerinde aldıkları cevap dayak, kaba şiddet olmaktadır. Buna rağmen bütün kadın hareketinin daha da güçlenmesine neden oldu. İşsizler hareketide genel olarak kadınları, özel olarak işsiz kadınları desteklemek için bu güçlenen kadın hareketi ile dayanışma gösterdiler. Mevcut duruma müdahale edebilmek için konseylerde ve partiler içerisinde çalışarak politik hak ve talepler buralarda dile getirildi.

-Kadın öldürülmesiyle ilgili biraz bilgi verir misiniz? Nedir bu cinayetlerin temeli, kökenleri, yaygınlığı? Yönetimin bu cinayetlere karşı tavrı nedir? Özellikle PDK ve YNK'nin tutumu nedir?

-Şimdi az önce bahsettiğim Körfez Savaşı sonrası gelişmeleri gözümüzde canlandırırsak, bu cinayetlerin nedenleri anlaşılabilir. Daha önceleri Baas rejiminin yıllardır kurumlaşmış olan baskıcı mekanizmaları ile sınırlı idiler. Bu cinayetleri bugünkü düzeyde yürütecek güçleri yoktu. Körfez Savaşı'nın ardından bir taraftan Cephe Baas rejiminin hukukunu uygularken öbür taraftan canlanan toplumsal hareketlilik milliyetçi cephenin koruduğu bu düzenin sınırları içerisine sığmamaya başladı. Hem yönetim hem hukuksal alanda karmaşalar varken PDK ve YNK bu karmaşada radikallere, kadınlara ve diğer muhalif gruplara meydan vermemek için bazen İslamcılarla ittifaklar yaparak bazen tek başına saldırılarda bulunmaktadır. Bir kere mevcut geri toplumsal yapı düşünüldüğünde, İslamın bu toplum üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, sivilleşmemiş ve hala genel olarak silahlı erkeklerden oluşan yönetimde ki partiler ve bunların güç ilişkileri içerisinde bu silahları nasıl sınırsızca kullandıkları düşünüldüğünde bu cinayetlerin sebepleri şekillenmeye başlıyor.Cephe kadınlara karşı işlenen bu cinayetlere dur demiyor hatta destekliyor. Her ne kadar bu cinayetler aile içi meseler, bireysel sorunlar gibi gözükse de tamami ile toplumsal bir geçeklik olan bu duruma karşı Cephe bazen açık bazen zımni onaylar sunuyor. Toplumda partili partisiz hemen hemen tüm erkekler silahlı ve bu silahlar siyasi ve hukuksal keşmekeş ortamında en kolay namus meselesi altında kadınlara karşı işletiliyor.

Somut olarak işlenen cinayetlerin nedenleri farklı farklı . Tabii en önemli neden de daha önce söylediğim gibi namus. Bazı kadınlar ailerin kendilerine seçtikleri kocayı kabul etmediklerin-

den , bazıları özgür aşk ilişkileri yaşadıklarında, bazıları kendilerin seçtikleri fakat ailenin kabul etmediği biri ile evlendiklerinde bazıları ise politik nedenlerden dolayı öldürülmektedir. Şimdiye kadar sokkakta kimi leri kalabalık ortasında silahlı insanlar tarafından öldürüldü, kimileri evlerine düzenlenen saldırılar sonucu. Bazı kadınlar ise, aileleri tarafından, ailenin namusuna leke sürdükleri gerekçesiyle, geleneklere uygun davranmadıkları için ya da aşiretçi yapı yüzünden ya intihara sürüklendiler ya zehirlendiler ya da taşla öldürüldüler. Geçen beş yıl içinde binden fazla kadının bu şekilde öldürüldüğünü tahmin ediyoruz. Bunlardan isimleri elimize geçenleri size de veriyoruz.

Bu insani olmayan eylemleri yapanlar görünüşte öldürülen kadınların aileleri gibi görünüyor. Fakat, sadece bu kadar değil.Bütün bu cinayetler islamcı ve milliyetçi hareketlerin ta kendisinden kaynaklanıyor. Bu örgütler fahişe olarak bilinen kadınlara ve radikal kadınlara karşı çeteler kurarak bu cinayetlerin içinde yeraldılar. Özelde PDK ve YNK bütün bu cinayetleri önleyici önlemler almadıkları gibi anlarda bu eylemlerin içinde yer aldılar. Bağımsız Kadın Örgütü yerel hükümete bir memorandum göndererek bu insanlık dışı cinayetlere bir son verilmesini istedi. Fakat gönderilen cevapta Bağımsız Kadın Örgütü fahişeliği korumakla suçlandı.

-Bağımsız Kadın Örgütünden ve diğer kadın örgütlerinden biraz bahseder misiniz? Onların tutumları nasıl bütün bu yaşanan olaylara karşı?

-Bağımsız Kadın Örgütü 1993'ten beri aktif olarak çalışıyor. Medeni hukukun değiştirilmesi, daha çağdaş bir medeni kanunun hazırlanması, medeni dünyada elde edilmiş ilerici hak ve özgürlüklerin derlenip yasalara yansıtılması, yine kadınların aileyi kurma ve bozma haklarının yasallaşmasını, yine kadınların aileyi kurma ve bozma haklarının yasallaşmasını, çalışma özgürlüğü, eşit işe eşit ücret, evişlerinin toplumsallaştırılmasını, kreş ve çamaşırhanelerin açılıp hizmete sunulmasını, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünü savunuyor. Geçen birkaç yıl içerisinde Bağımsız Kadın Örgütü iki önemli çalışmalarını yoğunlaştırdı. Birincisi kadınların öldürülmesine karşı kampanya yürütmek ve ikincisi medeni hukukta kadının statüsünün değiştirilmesine ilişkin mücadele vermek.

Bağımsız Kadın Örgütü dışında bazı partilerin kadın örgütleri var. YNK'nin (Yekitiya Jinan a Kurdistan) ve PDK'nin (Yekiti Ya Afratani a Kurdistan) KSP'ne Bağlı Sosyalist Kadınlar Birliği. Bu örgütler Bağımsız Kadın Örgütü tarafından başlatılan kampanya sırasında onları fahişeliği savunmakla suçladıkları ve bu anlamda da milliyetçi ve Islamcı hareketin çizgisinde olduklarını gösterdiler. Gerçekte de bu kadın örgütleri bağlı bulundukları partilerin çok fazla yörüngesinde görünmektedirler.

-Kurdistani Cephenin ve yerel hükümetin kurulmasından sonra kadınların yaşamında, kadın haklarında hiç bir değişiklik olmadı mı?

- Hayır. Değişiklik olmadı. Hatta oldu fakat geri anlamda. Yani bir takım sahip olunan haklar dahi elden gitti. İşlenen cinayetler bunun eni iyi kanıtı. Örneğin eskiden 18 yaşının üzerindeki bir kadın ailesinin istemediği halde bile istediği eşi seçebilirdi. Fakat şimdi bu mümkün değil. Kadınların aşiretler arası düşmanlıklarda bir araç olarak kullanılması, çok karılık, bütün bunlar daha önce önemli ölçüde azalmışken tekrar geri getirildi.

- Rebwar Ahmed'e karşı çıkarılan fetvaya ilişkin biraz bilgi verir misiniz?

- Bağımsız Kadın Örgütünün cinayetlere ve geriliklere karşı ortaya koyduğu eylemlilik ve bir dizi çalışma Islamcı Hareket tarafından özellikle de Devrimci Hizbullah (Hizbullah Al- Thau) tarafından Batı öykünmeciliği olarak değerlendirildi. Camilerde, televizyonda, halk arasında yapılan mitinglerde kadınların bu hareketliliğine karşı "atalardan kalma gelenekleri" savunup Bağımsız Kadın Örgütünü tehdit ettiler.

Irak Komünist İşçi Partisi (IKIP) bu çatışmada kadınların taleplerine sahip çıktı ve onların yanında yer aldı. IKIP politik büro üyesi Rebwar Ahmed Islamın kadınlarla ilgili geri ve insani olmayan bakışını eleştiren ve evlilikte bir meta gibi gören anlayışı eleştiren bir yazıyı IKIP'nin yayın organı BO-PEŞAW da (No:22) yayınladı. Bunun üzerine yerel hükümet Islamcı hareketle işbirliği yaparak, derginin Süleymaniye'deki ofisini basarak yayınını durdurdular. Aynı zamanda, Adham Barzani, Iran Islam Cumhuriyeti tarafından desteklenen Devrimci Hizbullah'ın lide-

ri Rebwar Ahmed hakkında bir fetwa çıkardı ve kendisini öldürene 200.000 Irak Dinarı ödül sözü verildi.

- Eklemek istediğiniz başka birşey, bir mesajınız var mı?

-Türk ve Kürt bütün kadın örgütlerinin, partilerinin eşitlik ve özgürlük inancı olan herkesin işlenen bu cinayetlere karşı, Kürt Federe Devleti ve özellikle de PDK ve YNK üzerinde bir baskı unsuru oluşturabilmek için mektuplar yazılmasının ya da diğer yöntemlerle kınanmasının yararlı olabileceğini düşünüyorum. Bunun için ilgili kuruluşlardan yardım talep ediyorum.

ÖLDÜRÜLEN KADIN CİNAYETİN TARİHİ KATİL

1. Ranya'da bir kadın 25-26.04.93 Kocası
2. Qumri (Çarqurna) 25-26.04.93
3. Çinur 1992 Cephe
4. Sirwa Ali
5. Sirwa'nın Teyzesi Mart 93
6. Paxşan (Karizwaşık) Mart 93
7. Zuhdia Hama Faraj (Bazyan) 26-27.03.93 Kocası
8. Nihayat (Süleymaniye) Cephe
9. Fatima (Rania) Kuzenleri
10. Farida Ali Taha (Duhal) Aralık 91 Cephe
11. Sana Jamil Silayman Mart 92 Silahlı Kişiler
12. Ahmed Şaban'ın karısı ve kızı Mart 92 Cephe
13. Hama Hamza's Doughter (Rania) Babası
14. Sabiha (Suleymaniye) Ocak 91 Ailesi
15. Sargul Aziz Hussain (Halepçe) 03.05.92 Abdulla Muhyadin
16. Naaska Hama Saeed (Suleymaniye) 14.05.92 Fadhılfars Mamand
17. Badria Hussain Raşid (Suleymaniye) 05.06.92 Xelil Mustafa Hussain
18. Parwin Oman Raşid 28.06.91 _____
19. Nabat Najmadin Sahab 09.07.92 _____
20. Naska Hussain (Suleymaniye) 13.07.92 Ali Salih Rasim Naoih Muhammed
21. Bayan Ali İbrahim (Suleymaniye) 04.08.92 ____
22. Amina Jarrulla (Suleymaniye) ____ ____
23. Xawar Salih Muhammed 21.05.92 Osman Ali Sanf (Erbil - Xabat Camp)
24. Şılan Mohammed Qadır 17.12.92 ____
25. Nigar Muhamad Bayız (Rania) 09.01.93 Muhamad Haji Bayız
26. Solav (Erbil) 02.08.93 Babası
27. Ziryan (Şaqlawa - Erbil) Temmuz 92 Ailesi
28. Sorgül Ismail (Suleymaniye) 20.03.91 Kawa Ahmad
29. Sakina Haji Bag (Şeqwathman) 03.08.93 Erkek Kardeşi
30. Nasrin (Suleymaniye) Şubat 91 Silahlı Bir Kişi
31. Xajij (Saydawa - Erbil) Şubat 91 Erkek Kardeşi
32. Xajij'in Evlatlığı 1992 Amcası
33. Axtara Raş (Suleymaniye) Haziran 92 Akram adında YNK üyesi
34. Zara (Arbat) Eylül 92 Hama Raşid
35. Ayşa Çıkol (Suleymaniye) 1992 _____
36. Ayşa Hama Said Ali (Suleymaniye) Bir grup silahlı kişi
37. Amina Hama Said Ali ("") Bir grup silahlı kişi
38. Amina Abdulla (Ranya) 04.05.93 Babası
39. Nasrin Sabir (Erbil, Braslawa) ____ _____
40. Ayşa (Hababja) ____ ____
41. Galawezh Ali Mamand (Suley.) 05.03.93 Patlayan bir saatli bomba
42. Sazan (Suleymaniye) _____ Silahlı bir kişi
43. Jiyan (Kerkuk) _____ _____
44. Dr. Nazdar Ali (Erbil) 15.05:93 Kurdistan Islam Hareketi
45. Faiza (Diyana - Erbil) Mart 93 Eski Kocası
46. Ayşa (Çoman - Erbil) Şubat 92 Kocası
47. Najya (Diyana - Erbil) _____ Babası ve Amcası
48. Kner Muhamad 1993 Erkek kardeşi
49. Amira Jafar 1993 Erkek kardeşi
50. Suhalla Hama Ziyad 30.11.93 Yusuf Yunus
51. Kazhal Muhammad 28.07.93 Babası
52. Amina Hama Amin (Suleymaniye) 15.02.92 Mihyadin Karim Ahmed
53. Rabia Fattah (Penjwin-Suley.) 14.03.93 Akbar Talib Suleyman Husain
54. Bayan Şarif Husain (Suleymaniye) 24.03.92 Abu-Bakır Şarif
55. Sabria Abdulkadir Ahmed 29.03.92 _____
56. Sabiha Numan Muhamad 28.04.92 Ali Wanaee (Suleymaniye - Baxtiar)
57. Şanaz Bakır Ali (Erbil) 22.0492 _____
58. Jiyan Abdulqadir Arif (Suley.) 27.02.92 İki silahlı kişi
59. Layla Hama Amin Hama Salih 24.08.92 Hıwa Qadır Amın (Nasır)
60. Halawa Hama Xeris 10.09.90 İntihar
61. Midia Barzan (Erbil) Temmuz 93 Babası

www.arsivakurdi.org

AYRIMCILIK VE AYRICALIK

Ayaklarını akıntıya sarkıtan çocuk
dünyaya yenildikçe güzelleşir insan
inan bana.

AYŞEGÜL

Kadın olmanın ne bir eksiklik ne de bir fazlalık olmadığını hepimiz biliyoruz. Ama erkek egemen bir dünyada yaşadığımız, erkek egemen ideoloji ile kuşatıldığımız da gerçek. Toplumun cinsiyetçiliğinden ne zaman bahsetsek hemen birşeyler ve birileri geriliyor. Müteakiben sınıfa, ulusa ya da başka bir şeye bağlılık yemini etmemiz bekleniyor.

Bilcümle muhaliflerin hepsi "kadın sorunundan" ya da "cinsel sömürünün" varlığından hemfikirler. Bununla birlikte hiçbirinin bu meseleyi çözmeye yönelik ne programları, ne zamanları, ne de enerjileri var.

Bütün yokluk ve yoksunluklarına rağmen cinsiyetçiliğe karşı kadın bilinciyle hareket etme çabasında olan kadınları dinlemek zorunda olduklarını idrak edemediler henüz.

Alternatif bir toplum projesi olan, dünyaya bütüncül bir anlayışla bakanlar her meseleyi olduğu gibi, bu meseleyi de en iyi kendileri tahlil ederler iddasında ısrarlılar. "Bu ülkeye komünizm gelecekse onu da biz getiririz" diyenler misali; bu "Bu ülkeye feminizm gelecekse onu da biz getiririz" diyorlar.

Sokakta, evde, işyerinde bir kısım erkeklerin cinsel şiddetine, cinsiyetçiliğine maruzken, diğer bir kısım erkeklerin de (ki çoğunun da sokaktakilerden aşağı kalır yanı yok.) cinsiyetçiliğe karşı nasıl mücadele edeceğime ilişkin akıl vermelerine izin vermemeliyim diye düşünüyorum. Bu erkekler, yoldaşım, yakın dostum, sevgilim, yetkin arkadaşlar olsalar bile.

Şunu artık biliyor olmalıyız. Başka bir sürü baskıcı yanlarının yanısıra cinsiyetçi, Türk egemen, müslüman ve kapitalist bir toplumda yaşıyoruz. Hepimiz bir biçimde bu kahrolası sisteme karşıyız.

Buna karşın, Türklerin, erkeklerin ve müslüman muhaliflerin de bu toplumda Kürtler, kadınlar ve müslüman olmayanlarla kıyaslanınca bir dolu avantajları var.

Avantajlılar lütfen unutmasın. Hiçbir avantajlının *-ne kadar duyarlı olursa olsun-* ezilen gibi canı yanmaz. Üstelik, avantajlarından yararlanmasalar dahi ayrımcılıktan otomatik olarak muaflar.

Hem şimdilerde muhalif lerin çoğu yükselen değerlerin rüzgarına kapıldılar. Onlar da ezen kimlikleriyle yüzleşmek, sorgulamak yerine bu kimliklerinin avantajlarını yaşamak için fırsat kolluyorlar.

Birey olmak bencillik, amaça giden yolda insan emeğini sömürmek, yapılan her türlü çirkefliğin adı; yaşamı, koşulları kullanmak oldu.

Muhalifler hatta bunların arasında her türlü hiyerarşiye karşı özel bir hasassiyet gösterenler bile kent soylu olmakla, seslerinin gür çıkmasıyla, her zaman YENMEKle, bir yerlerde seslerinin ne denli gür çıktığı, kitleyi ne çoşturduklarını ve birbirlerini nasıl susturduklarıyla övünüyorlar.

Normalde ikili tartışmada söylenecekler topluluk karşısında ifade edilirken birden ses tonları sertleşiyor, söylenen keskinleşiyor, şiddetle yükleniyor.

Siyasal yelpazenin neresinden olursanız olun fark yapmıyor . Ne oranda güç ve iktidar gösterisi yaparsak o oranda kabul görüyoruz. Yeni dünya düzeninde payımıza düşen: ayakta kalmak için YEN, YUT, YOK et.

Birileri ilişkilerimde Türklük, erkeklik, modernlik, GÜÇ sahibi olma silahlarıyla çıktığı zamanlarda; Kürtlüğüme, kadınlığıma, köylülüğüme, GÜÇsüzlüğüme daha bir sarılıyor. Kürtlüğümü, kadınlığımı, köylülüğümü, aleviliğimi SEVİYOR oluyorum, yaşamım bin kere zorlaşsa da...

www.arsivakurdi.org



Aydın Kürt erkeği kendini sorgulayacak mı? Ya da ne zaman?

FATMA KAYHAN

"Kürt kadını dayak yer mi? Erkeğin mutlak egemenliği altında mı? Bence hayır. Bunu nereden mi çıkardım? Kürt kadının makyajsız fotoğrafından... Kadın döver. Bu kavgadan zararlı çıkan erkektir."

Oldukça orijinal tesbitler değil mi? Kürt kadını hakkında bir yığın laf edildi, ancak böylesine ilginç, böylesine gerçekötesi tesbitleri ilk kez Nesimi Karikutal'ın kitabında rastlıyorum desem yanlış olmaz. Kadın ya da erkek herhangi bir Kürdün (şuurunu yitirdiği bir anda bile) böyle bir şey söyleyebileceğine ihtimal vermek dahi çok güç. Ne acıdır ki, bu sözler aydın olduğu iddasında olan N. Karikutal'ın yazdığı" İçimdeki Sesin İzindeyim" adlı kitapta yer alan "Kürt kadınları" başlıklı bölümde yer almaktadır. Karikutal'ın iddia ettiğinin aksine, hiç bir araştırmaya ihtiyaç duymadan bu ülkede Kürt kadınlarının dayaktan yeterince nasibini aldığını görmek mümkün. Annelerimize, anneannelerimize kadar uzanmaya gerek yok, yakın çevremizde kendilerini her türlü ezilmişliğe karşı olmakla tanımlayan bir çok erkek, rahatlıkla "terbiye etmek" vb. amaçlarla kendilerine yakın kadınları dövmekten çekinmiyorlar. Bu iddialar,boş bir söz olmaktan ibaret kalsa iyi. Aynı zamanda, işkencenin bir biçimi olan aile içi şiddeti görmemezlikten gelerek kocaman bir yalan söylemekle kalmıyor, bunun sürgit devamına da hizmet ediyor. Değerli yazarımız, sanırım tahayülündeki kadın-erkek ilişkisiyle gerçekteki kadın-erkek ilişkilerini birbirine karıştırıyor.

Değerli yazar,daha başında aydın olmayı da Kürt erkeklerine ait bir ayrıcalık olarak görüyor. Aydınların (onlar da zaten erkek) Kürt kadını konusunda hiçbir araştırma yapmadıklarından söz ederek, "Anamız, avradımız,kısrağımız falan..Anan,avradın, kısrağın iyi de nedir bu? Bunu anlatmak gerek. Anlatmak için de tanımak..Kadınlarını tanımayanların aydınlığı ne kadar aydınlıksa" demektedir Bay Katikutal.Ona göre, ne olduğumuz ortada.Başka da kendimize ait bir kimliğimiz olamaz. Hep onların birşeyleriyiz, onlara göre tanımlanırız veya varoluruz. Erkek egemen söylemin bu kadar da kabasını görmek gerçekten miğde bulandırıcı. Fazlasıyla edepten adaptan, saygıdan uzak bir dilin kullanıldığı yazının eleştirisini yapmak dahi oldukça güç.

Yazının devamında Kürt kadının erkeğin hizmetini yapmadığını iddia ederek,"İşler ortaklaşa yapılır. Erkek yatak serer, tezek dizer, sofra kurar, çift sürer, tarla biçer, soba yakar, çocuk bakar, kadın da ona yardım eder. Gece yatağa girdiklerinde ise erkek saatlerce yalvarır, kadın kabul ederse cinsellik yaşanır..." der. Nesimi'nin bu sözleri okunurken, acaba hangi dünyadan söz ettiği merak ediliyor doğrusu. Hangi erkek, nerede tüm bu işleri yapıyor? Sanırım sözünü ettiği yöresel kültürün yaşandığı o yerlerde hiç bulunmadı. Ya da fantazilerinden söz etmek çok hoşuna gidiyor. Yalanın da bir sınırı var. Bu kadar abartmanın ne alemi vardı? Kürt kadınlarının ezilmişliğinden söz eden kadınlar ona göre büyük bir yanılgı içindeler. Herşeyi belirleyen, yapan, eden, egemen durumda olan bizlermişiz. Kadınların kurtuluş yolu bulundu: Diğer ezilen ülkelerin kadınları da Kürtlüğe iltica etsinler veya acilen bir Kürt erkeği ile birlikte olsunlar ve bizim gibi kurtulsunlar. Bu kadar kolay.

Erdemlerin tümünü de bize atfediyor.Sağolsun.Yiğitlik, fedakarlık,onur da bize ait. Onun için onur adına mezara gönderiliyoruz. Fedakarlıkta üstümüze yoktur. Kendimizi yok sayarcasına babamız, kocamız, erkek kardeşimiz, sevgilimiz veya tüm aile fertleri için "varlığımız varlıklarına armağan olsun" demiyor muyuz?İsteklerimiz, kimliklerimiz... tüm bunlar toplumumuz için, aile fertlerimiz için varsın kurban olsun. Biz fedakar ve yiğidiz ya... Kendimiz için bir şey istemek ...Tövbe olur mu öyle şey?Bencilliktir, ayıptır, günahtır...

Ayrıca, sevgili değerli yazarımız "içi geçmiş feministlerden" de söz etmiş. Buna göre feminizmi, "içi geçmiş" ve "içi geçmemiş" olarak ikiye ayırmak gerekecek. Bay Karikutal'ın feminizme yaptığı bu yüce katkıyı sanıyorum hiçbir feminist görmemezlikten gelmeyecektir. Ayrıca, kimi kast ettiği de belli değil. Yazarımızın ,feminizme dair hiçbirşey bilmediği aşikar. Nacizane tavsiyemiz, piyasada bol miktarda feminizmle ilgili kitap var, okuyup biraz bilgilendikten sonra daha rahat fikir yürüteceğine inanıyoruz. Erkeklerin büyük çoğunluğu gibi, feminizmle ilgili son derece cahil olduğu halde gerekli gereksiz bir dolu fikir yürütmekte sakınca (pek zorlanmadığı da belli) görmüyor.

Kürt kadınları ile ilgili araştırma yapılmadığını da iddia ediyor. Belli ki, Kürt kadınlarının kendilerine dair yaptıklarından da bihaber. Üstelik araştırmacı gazeteci olduğunu iddia eden biri için affedilir bir hata değil. Son altı-yedi yıldır Kürt kadınları kendileri için araştırma yapıyorlar, üstelik bunları yazıp çiziyorlar. Cehaletini kırmak için bunları okumasını tavsiye ederim.

Genel hatlarıyla (istisnalar hariç) mürekep yalamış Kürt erkeğinin bakışını yansıttığı için ve tekil bir vaka olmadığından eleştiri ihtiyacı duyduk.Her şeye rağmen Kürt erkeklerinin kendilerini sorgulayacaklarına vedönüştürmeye dönük çaba içinde olacaklarına dair umudumuzu kaybetmek istemiyoruz.Çünkü, daha iyi bir dünya için iki cinsin de var olan rol dönüşümünü gerekli kılıyor. Olduğumuz yerde sayarak bir yere varamayız.

HELBEST



KEJAL EHMED

...
Çendgrane
Xum u Kurdîstanim
bo ye nexirawetewe
Çend girane, xum le Kurdîstan bo cuda nakiretewe
Çend girane
Le pantayî weranîda le yek eçîn
Sutan... oman ekatewe
Birin...koma ekattewe
Rabun...koma ekatewe
Zelîl bun, çewsanewe u set bun
koma ekatewe
Ey haware
Le destanî aresat da
Bo hende le yektir açîn
Ey hawar
Le xalî guman da bo hende
cîya dîbînawe

.....

"Ew peçe u rubend u çarşewêy nedîwe nenikî tu,

Ew şir u şalete dîyarîy dijmin dil çikîne..."

HEMİN

(Senin nenen peçe çarşaf göstermemişti. Bu peşmurde giysiler, fesat kalpli düşmanlarının (Araplar) armağanıdır.)

www.arsivakurd.org

KÜRT KADIN KİMLİKLERİ

Sema

Bugün, Ülkemizde bir takım resmi kurumların olmaması, uluslararası platformda meşru görülmemesi bir dezavantaj olarak değerlendirilebilir. Fakat bu dezavantaj, bize farklı bir avantaj sağlıyor. Bu durumu yeni bir toplumsal modeli tartışma ve "nasıl bir Ülke" sorusuna yeni cevapların bulunması için büyük bir tarihsel şans olarak görmek daha doğru değil mi? Örneğin Kürt kadınlarının durumu önemli sorulardan bir tanesidir.

Ülkemizde kadınların durumu yeni bir politik kültürün temel taşlarından birini oluşturur. Bugünden tartışılması ve politikalarının oluşturulmasının önüne bazı toplumsal değerleri veya yeni olmayan politik tezleri engel olarak koymak politik bir yanılgıdır. Örneğin kurtuluş mücadelesini temel, diğer sosyal ve politik problemleri tali görmek veya politik toplumsal gelişmenin önüne "halkımız hazır değil", " halkın değer yargılarına ters düşer" gibi argümanlarla çıkmak aslında topluma " yeni düşünceleri" taşıma görevini yüklenmiş insanların, yani erkeklerin, bir çok şeyi kendi kafalarında çözememiş olmalarından kaynaklanıiyor. Ayrıca gelecekte egemen rollerini devam ettirme, sağlama alma isteğidir aynı zamanda. Böylesi bir yaklaşım Kürt kadın kimliğini, kadınlık durumunu tartışmayı, egemen ideolojisini yargılamayı bilinmeyen bir kurtuluşa erteler ve gelişmenin önünü tıkar. Bu bakışı aşmak, Kürt Ulusunun mücadelesinin, çağımızın evrensel olarak tespit edilmiş sorunlarını kendi somutunda çözebilecek bir güç olarak görmekle mümkündür.

Bu gün Ülkemizde güçlü bir kadın hareketinden söz edilemez ancak, bir gelişme sürecinden, genel bir politikleşmeden bahsetmek mümkün. Ulusal kurtuluş mücadelesinde, Kürt kadınını sokokta, dağda, hapishanede, tüm bir toplumsal muhalefette görmek mümkün. Bu gelişme sürecinin önünde bana göre iki temel perspektif engel teşkil etmekte.

Eski sınıfçı ve ulusal kurtuluşçu perspektifler,sınıfçı perspektif kadın kurtuluşunu işçi sınıfının kurtuluşuna bağlı kılmış ve kadınları bir sınıfın ihtiyaçlarına cevap verecek, yığınsal katılımı sağlayacak yedek ordular olarak görmüştür.Türkiye'de ve Ülkemizde geçmişteki tüm kadın örgütlenmeleri çalışmalarını bu perspektifle sürdürmüşlerdir. Dolayısıyla,s erkek tarafında işçi sınıfının çıkarları için üretilmiş politikaların taşıyıcısı olmaktan öteye gidememişlerdir. Kendilerinin toplumsal her boyutta cins olarak ifade etmeleri bir takım ekonomik taleplerde sıkışıp kalmıştır. Kadın politikası, temel olan proleteryanın kurtuluş politikasına sadece ek ve yedek güç olmasıyla sınırlanmıştır.Kadının çözüm bekleyen yığınla sorunu, toplumdaki ekonomik haksızlıklara itirazı boyutunda kalmıştır. Kadın hareketinin önüne ekonomik, sosyal vb. mücadeleyi koyması anlamlıdır, fakat tek başına yeterli değildir. Nitekim sosyalizmin yaşandığı hiçbir ülkede kadın sorununa çözüm getirilmemiştir. Rusya'da sosyalist devrim gerçekleştikten sonra Kollantai kadın işleri ile ilgili bakanlıkta görev almıştır. Bu dönemde kadınlar ilk defa boşanma, çalışma, eğitim, oy ve kürtaj haklarını elde etmişlerdir. Bu temel hakların kazanımı ne kadınları ikincil konumlarından ne de onları ezilmişliklerinden kurtarmaya yetti. Tersine kadınların kazanılmış haklarını yitirdikleri bile görüldü. Stalin döneminde, 1936'da evlilik yasasında yapılan değişikliklerle geriye adımlar atılmış, kadınların boşanma ve kürtaj haklarında kısıtlamalara gidilmiştir. Benzer şeyler Çin, Vietnam, Angola'da da yaşanmıştır.

Ulusal kurtuluş perspektifinde de yukarıdaki bakışı yakalamak mümkün. Kürt kadının önüne temel görev olarak ulusal kurtuluş mücadelesi konmuştur. Açıktır ki, Kürt kadını, kadın ve ulusal kimliğiyle kavganın içindedir. Bu iki kimlik kavgasının ortak paydasını egemen ilişkilere tavır alışta görmek gerekir. " ezilen ulus" ve " ezilen cins" birbirleriyle benzerlikleri olan ve eş değerde görülmesi gereken iki sorunsaldır. Acil görev olarak ulusal kurtuluş mücadelesini temel, kadın " sorunu" ve onun politik ihtiyaçlarını yan ve temele tabii olarak değerlendirmek Kürt kadınları tarafından da kabul edilmiş yaygın bir yaklaşımdır. Oysa Kürt toplumundaki kadının konumu, ulusal kimliğin demokratik ifadesidir. Kadın sorunsalına Kürt kadınının ulusal mücadeledeki yeri ile bakmak yanlıştır. Çünkü her sosyal olgu kendi sosyal, politik, kültürel vb. taleplerini önüne koyarak ve kendi hareketini yaratarak gelişim ve değişimi sağlar.

Açıktır ki, toplumsal değişim kadınlar katılmaksızın mümkün değildir. Yani kadının bu toplumsal süreci tümüne bilinçli katılım olmaksızın (politik iktidar dahil), yeni ve özgür toplumdan bahsetmek mümkün değildir.

Ülkemizin bugünden yeni bir toplumsal modeli tartışmasında ve oluşturabilmesindeki en büyük şansı, kadın hareketinin kadınlık durumunu merkez alan bir perspektifle gelişebilmesidir. Kadın hareketi bağrında yeni ve özgür toplumun

ipuçlarını taşır.

Bağımsız kadın hareketinden anladığım, anlamaya çalıştığım, erkek egemen ideolojisine karşı yeni politik perspektiflerin geliştirilmesi, ona uygun sosyal pratik adımların atılmasıdır. Kadınların dünyaya kendi gözleriyle bakabildikleri, kendi dillerini geliştirdikleri, erkek egemen değerler yerine yeni değerler koyabildikleri, kendi bedenleri üzerine karar verebildikleri yeni bir politik kültürün kavgasını verebilmeleridir. Farklı toplumsal yapılarda ve sistemlerde kadının konumu da bir takım farklılıklar arz edecektir. Fakat genelde cins olarak kendisini toplumda ifade edebilmesinin ilk adımı " nasıl bir politika", " nasıl bir eğitim süreci" sorularının doğru sorulmaya başlanmasıdır. Kadınların, hangi sınıf ve tabakadan olursa olsun ortak paydası kadın kimliğidir... kadın sorunsalını bugün sınıf ve ulusla tanımlamaya çalışmak, özgür kadın hareketinin politikasının oluşumunda ciddi engeller teşkil eder. Kadın olmaktan kaynaklanan problemler sınıfı ve ulusu aşan düzeydedir. Kürt kadını da kendi kurtuluş çizgisini kurtuluş mücadelesine tabii kılma düşüncesi ön plandadır. Mevcut dergilerde sık sık şöylesi yorumları okuyoruz,

"Ulusal kurtuluşun gerçekleşmesinden sonra, Kürt kadınının özgürleşme mücadelesi daha kristalize olabilecek ve gelişmesinin önündeki engellerde büyük ölçüde bertaraf edilecektir." Bu bir arzu ve kendini kandırmaktır. Kadın hareketinin politik karakteri, Kürt ulusunun özgürleşme mücadelesini daha bir kristalize edecektir. Kadın merkezli politik perspektifler bağrında, " Nasıl bir demokrasi, nasıl bir kurtuluş hareketi" sorularının cevabı olabilecek alternatifleri taşır.

Bugün Kürt kadının ve kurtuluş hareketinin önünde, egemenin ne kadar baskıcı ve kötü olduğunu anlatmaktan çok kendisini politik ve kültürel düzeyde anlatıp farklılığını koyabilmek duruyor.

Bugün mevcut Kürt kadın örgütlenmeleri belli parti ve örgütlerin yan kuruluşları durumundadırlar. Çıkan kadın dergilerinde ve pratik eylemlerde görülebilen tek fark, partilerin veya derneklerin yazdıkları tartıştıkları şeylerin bir kez de kadın kuruluşları tarafından tekrar edilmesinden ibarettir.

Ülkemiz sürekli savaş durumunu yaşayan bir ülkedir. Dolayısıyla kadınların savaştan etkilenmeleri çok farklı ele alınmak zorunda. Kürt kadını cinsel tacize, tecavüze maruz kalır. Buna yaklaşım ve tavır alışta, birçok kadın örgütleri dahil olmak üzere, farkında olmadan kadınları küçümseyen bir dille durumu problematize ederler. Örneğin; " TC. nin işkencehanelerinde, köylerde Kürt kadınlarına kocalarının gözü önünde tecavüz edilmektedir." Çok masum görünen bu tarz erkek egemen toplum anlayışının bir parçasıdır. Genel saldırı ve baskıya sadece artı bir durum veya sanki kocalara yapılmış bir hakaretmiş gibi görülmekte. Oysa saldırıya uğrayan, bedeni savaşlarda moral baskısı olarak kullanılan, kadının kendisidir. Kadın politikası kendi örgütlenmelerinde bu durumu birebir öne çıkarmak ve savaşa hayırda bu noktalarda yoğunlaşmak durumundadır. Kadınların mücadeledeki yerlerini ve savaşımlarını anlatırken de farkına varmadan erkeklerin kullandığı dili kullanıyoruz. " Alişer'in yiğit karısı Zarife, Seyit Rıza'nın karısı Bese, falanın dul karısı Adile hanım ".....

Diğer önemli bir konu Kürt kadının kadınlık durumu ağırlıkla dış düşmanın saldırıları ve baskılarıyla izah edilmekte, Kürt erkeğine yönelik bir hoşgörü ve anlayış gündeme gelmekte dolayısıyla cinsel ayrımcılık çok fazla sorgulanmamakta. Tarihteki tüm kurtuluş savaşlarında kadınlar yığınsal biçimde yar olmalarına Kurtuluştan sonra değişen hemen hemen hiçbir şey olmamıştır. Bunun örnekleri boldur. Angola, Vietnam, Cezayir, Nikaragua, Çin ve en son olarakta Irak Kürdistan'ı. Ülkede hala şeriat kanunları geçerli... Bu durumu herhalde Saddam ile izah edemeyiz. Kendi taleplerimizi hiçbir yere ertelemeden temel alıp, mevcut erkek egemen ideolojisine tavır almak ve kadın bilincine ulaşmak için kendi teorilerimizi oluşturmak zorundayız. Kürt kadın örgütlenmeleri, biçim ve içerik olarak farklılık arz edebilmeli, yani erkek örgütlenmelerindeki hiyerarşi red edilmelidir. Bağımsız kadın örgütlenmesinde anlaşılması gereken, çok farklı kesimden ve farklı düşüncelenden kadınların yer aldığı ve eşit, başkansız, sekretersiz, saymansız özgür tartışma platformlarının oluşabilmesidir.

Sonuç: 1- Ulusal Kurtuluş mücadelesinde yer alış kendi kadınlık durumunu ve kendi taleplerini ifade edebilen bir yaklaşımda olabilmeli.

2- Yedek güç olmaktan çıkıp yeni toplumsal projenin aktif ve etken bir gücü olabilmeli.

3- Geleneksel erkek ve kadın değerlerinin yerine konulabilecek yeni değerlerin kavgası verilmeli bu ideolojik, felsefi, sanatsal... yani her boyutta, yeni bir politik kültürün kavgası...

KÜRT KADIN PORTRELERİ

Dilşah

Bu sayımızdan itibaren bu sayfada, bütün olumsuz koşullara rağmen tarihte sivrilip öne çıkmayı başarmış Kürt kadınlarından portreler bulacaksınız.

Şu kadarını belirtelim ki, Kürt kadınları hakkında bilgi ve belge toplamak çok zordur. Orada burada çeşitli bilgi parçalarını bir araya getirerek, bu işi yapmak zorundayız. Bunun nedeni hem Kürtlerin kendilerini ifade edebilecek bir yazılı edebiyata uzun yıllar sahip olmamaları, hem kadınlarla ilgili anıların genellikle gözardı edilmesi ve hem de mevcut koşullar içerisinde Kürt kaynaklarının korunmasının imkansızlığıdır.

Ama her şeye rağmen biz bulabildiğimiz kadarıyla bu kadınlarımızı tanımaya ve tanıtmaya çalışacağız. Burada siz okuyucularımızın da katkılarını bekliyoruz. Unutmayalım ki pek çok bilgi hala sözlü edebiyatımızda yer almaktadır. Bu tür bilgilere sahip yaşlılarımızla ilişkiye geçip onlardan bu çok önemli ve değerli bilgileri almaya özen gösterelim. Bizi bu insanlarla görüştürerek sözlü tarih araştırmalarında bize ve tarihimize ışık tutabilirsiniz. Lütfen bunu ciddiye alın. Katkılarınızı bekliyoruz.

1. Melike Hatun

İlk olarak Melike Hatun'la başlamak istiyoruz. Melike Hatun, tahminen Hicri takvimle 620'den sonraki bir tarihte yaşamıştır. Loristan'lı Şerafettin Ebu Bekir Bin Nurettin Muhammed'in karısı ve Süleyman Şah Ebuh'un kızkardeşidir. Kocası öldükten sonra kocasının kardeşi İzzeddin Kırşasef bin Nurettin Muhammed ile evlenir. Kürt geleneklerinde çok yaygın olan bu uygulamayla dul kalan kadınların ev içinde kalmasına çalışılır. Bu bir namus ve şeref sorunudur. Bu nedenle kocası ölen kadınlar aile içinde uygun biri ile evlendirilerek kadının dışarıya gitme olasılığı ortadan kaldırılır.

Böylece, Melike Hatun da kayınbiraderi İzzeddin Kırşasef bin Nureddin Muhammed ile evlenir. İzzeddin Bey daha kardeşinin öldüğü gün beyliğin yönetimini ele almıştır. Bağdat'da bulunan Hüsameddin Halil bu haberi duyunca Loristan'ı kendi yönetimine almak için harekete geçer ve büyük bir ordu toplar. İzzeddin Bey ise yapı olarak savaşa, dövüşe eğilimli değildir. Bu nedenle yönetimi rakibine verme yanlısıdır. Ama kızkardeşleri buna karşı koyarlar ve ona, "sen ona karşı savaşa çıkmazsan bizler şu kadınlığımızla, erkeklerin yapacağı işe girişir ve sonuç ne olursa olsun onunla savaşırız" derler.

Görüldüğü üzere Kürtler'de de kadınlar kamusal alandan kesin olarak dışlanmışlardır. Ve Kürt kadınının kendisi de buna elinden geldikçe riayet etmektedir. Ama yine de fırsatını bulduklarında duruma çok net olarak müdahalede bulunabilmektedirler.

Bu durumda İzzeddin Bey, savaşmayı kabullenmek durumunda kalır. İki taraf o yöredeki köylerden birinde karşılaşırlar. Ve Lord'ların büyük çoğunluğu Hüsameddin Halil'in tarafına geçer. Ve böylece İzzeddin Kırşasef yenilgiye uğrar ve karısı Melike Hatun'un kaldığı

Kerbex Kalesi'ne sığınmak ister. Ama hasmı bunu haber alır. Yolunu kesmek ve bunu engellemek için asker yollar. Daha sonra İzzeddin Kırşasef yakalanır. Arkasından Hüsameddin Halil Kerbex Kalesi'ni kuşatır. Kaleyi üçgün savunan Melike Hatun, ancak kocası İzeddin'in "teslim et" emri üzerine kalenin kapılarını açar ve savaş biter. Nizameddin Bey Loristan hükümetinin bağımsız hükümdarı olur ve İzzeddin Bey'i veliaht olarak ilan eder. Bundan bir yıl sonra İzzeddin Bey'i yanına çağırır. Melike Hanım, olağanüstü zekasıyla Hüsameddin Bey'in bu çağrısından şüphelenir, kocası İzzeddin Bey'den bu çağrıya gitmemesini ister. Ancak, İzzeddin Bey Melike Hanımı dinlemez ve Loristan'a doğru yola çıkar. İzzeddin Bey yolda pusuya düşürülür ve öldürülür. Bunun üzerine Melike Hatun İzzeddin Bey'den olan Şücaeddin Hurşid, Seyfettin Rüstem ve Nureddin Muhamed'i gizlice kardeşi Süleyman Şah'ın yanına Bağdad'a gönderir. Burada Kürt kadınlarının ne gibi roller üstlendiklerini görürüz. Ama ne yazık ki, şu anda bizim yürekli ve zeki Kürt kadınımız Melike Hatun'un yaşantısıyla ilgili daha fazla bilgi sahibi değiliz. Şimdilik sizlere bu kadarını sunmakla yetiniyoruz.

Loristan Hükümetinin başkanı İzzeddin Muhammed Bin emir İzzeddin Hüseyin Bin Bedreddin Mesud 716'da (1317) ölünce yerine Loristan'ın yönetimine geçti.

2. Dewlet Hatun

Loristan Hükümetinin başkanı İzzeddin Muhammed Bin emir İzzeddin Hüseyin Bin Bedreddin Mesud 716'da (1317) ölünce yerine Loristan'ın yönetimine geçti. Ve ülkenin kraliçesi oldu. Ama moğolların ülkenin iç işlerine karışmasıyla -çünkü kamu işlerinin çoğu moğolların saraylarından gönderilen memurlarınca yürütülüyordu- ülke yönetiminde pek etkili olamadı. Bu nedenle ülkede işler karıştı ve huzursuzluk çıktı. Hükümetin otoritesi sarsılır ve hükümdar ailesinin saygınlığı düşer. Bunun üzerine Dewlet Hatun hükümet işlerini kardeşi İzzeddin Hüseyin'e terk eder. Dewlet Hatun'un bu görevi kardeşine devretmesinin nedeni büyük ölçüde çevredeki devletlerden yine kadınlara karşı olan hasımlıklarının ilişkilerinde de gösterilmesinden kaynaklanmaktadır. Zira Dewlet Hatun'un yerine geçen kardeşinin 14 yıl boyunca bu görevi adaletli bir şekilde yürüttüğü bildiriliyor. Ve Dewlet Hatun'un ise Moğolların müdahalesi sonucu pek bir şey yapmadığı söyleniyor. Bu da bize kadınlara karşı olan düşmanlığın derecesini gösteriyor. Yani Dewlet Hatun'un çalışmasını kısıtlayan Moğollar, kardeşi İzzeddin Hüseyin'e bu konuda oldukça hoşgörülü davranmışlardır.

Em hevdû bıgrın

FATMA KAYHAN

Ji malbatên wendayiyan: Hevpeyvîn bi Muslîme Fîdan re

Muslume Fîdan, ji navçeya Licê ya ser bi Diyarbekir e. Ev nêzîka du sala ye, zilamê wê Sinan Fidan wenda ye. Muslume Fîdan bi çar zaroke xwe ve jiyana wxe didomîne.

- Tu karî hinekî li ser jiyana xwe ji me re bipeyivî?

- Ez 15 sali zevicîm. Mêrê min ne merivê me bû, lê nasê me bû. Sala ewilî zaroka min ji ber min çûbû. Pıştî wê, min çar zarok anî dinyê. Her çar zarok jî keç bûn. Em li gund bûn. Zilamê min ji min re pir baş bû. Me kare xwe dikir, halê me gelek baş bû. Me devar xwedîdikir, tirpan dikir.

- Navê gundê we çi bû?

- Şeklek. Gundê Licê ye. Ez û zilamê xwe em ne ji gundekî ne. Wexta em zewicîn, ez çûm gundê wî. Qereqola gund ji zilamê min hes ne dikir, girê wî girtibû. Zilamê min ne di nav siyasetê jî de bû. Karê wî baş û merivekî rast bû. Koruciyan jî jê hes ne dikir. Derew xistin stuyê wî, şikayeta wî li qereqolê kirin.

Eskeran du- se caran avêtin ser mala me. Tiştek ne dîtin. 20 rojî hatin ser me. Zilamê min digot ewe min bikujin. Got ezê herim mala bavê xwe. Ez bêm kuştin jî, bira zarokên me li nav mala bavê min bin. Eskeran jê re digotin tu alîkariya siyasiyan dikî, çeka te heye.

- Zilamê te çawa wenda bû?

- Gelek şikayet li ser wî hebû. Neçû teslîm nebû. Go çi dibe bera bibe. Pişti vê bûyera li nav gund, eskeran zilamê min birin. Careke din me jê xeber nestand.

- Eve nêzîkî du salan di ser re derbas bû, demek gelek dirêj e. Dema zilamê te wenda bû û tu mayî bitenê, te çikir?

- Min tiştek nizanibû. Min derek nasnedikir. Ez mecbûr mam, min karê xelkê kir. Ez bi hin nasên xwe re çûm Adapazari. Di jiyana min de, cara yekem bû ku ez ji gundê xwe derdiketim. Li Adapazari, em diçûn me emeletî dikir. Ji wir jî em çûn Îzmirê, me pembo berhevdikir. Ez havînî dixebitîm, min pere didahev. Zivistanî jî, em rûdiniştin çend qrûşê ku min dida hev, min û zarokên xwe îdara xwe pê dikir. Dema min kar dikir, min zaroyên xwe jî bi xwe re dibirin, ji mecbûrî.

- Te çawa İHD (İHD, Komela Mafê Mirovî) dît?

- Min nizanibû . Ez ji xwe re li çareyekê digeriyam, min ji gundiyên me pirsî, wan ji min re gotin.

- Alîkariya te kirin?

- Ji min re erzûhal nivîsîn, gotin here, ez bi tena serê xwe çûm. Kes bi min re nehat. Min bi Tirkî jî nizanibû. Bi serê xwe, ez çûm adliyê. Yek li wê derê bû. Ez rawestiyam, min tiştek nepirsî, wek heywankî sekinî bûm. Mêrik dibin çavan re li min dinêrî û dipeyivî.

Min famdikir dibê çi, lê min nizanibû lê vegeranda. "Got, te heye niha li ku derê bûyî." Du cara pirsî, min nizanibû bersiva (cevab) wî bida. Min bangî merivekî ku bi Krmanci zane kir, wi hat alîkariya min kir. Salek bibû ku zilamê min wenda bû. Hin min nû diçû dipirsî! Min got, min nizanibû. Ez nû elimîm, min niha fêmkir. Ez bi ser de çûm. Merivê ku Kurmancî zanibû tercûme kir. Ez çûm hindur. Li kaxezê min nêrîn. Got ne li cem me ye, ne li vira ye. Got, here li çiyê bipirse. Mın got ne li çiya ye, ji orta gund devletê bir. Gundî gişt şahidin. Bi min re xeyidîn, erzûhala min jî negirtin. Ez ji mecbûrî derketim û çûm. Komela Mafê Mirovî bira li me xwedî derkeve. Pıştî wê heyvê (mehê) carkê, ez diçim DHD (İHD) ê.

www.arsivakurdi.org

- Tu û gelek jinên din, hûn hatin Stembolê, hûnê çi bikin?

- Îro du roj, em li Stembolê ne. Ez ne bitenê me. Bi hezaran mirov hene, zilamê wan, zaroyên wan, neviyê (torunê) wan wenda ne. Ji malan digrin û dibin. Em dixwazin encamekê (netîce) bidestxin.

- Hûn malbatên wendayiyan hemû hevdû digrin?

- Çava negrin, em hevdû negrin emê çawa bi hev re verin van deran. Ji deha yek ancax vegere mala xwe. Eme dema ji Stembolê herin Enqerê û ji wir jî gerek em herin Ewrûpayê. Divê em li ser pirsa xwe bigerin. Wek xelkên din, dewletê mêrê min jî biriye. Hukûmetê, ew bi saxî girtin bira dîsan sax bi me de, ger kuştine bira cesedê wan bi me de. Me wek Kurd û Tirk ji hev cûda dike, ma qey em jî ne insan in? Çima bajar û gundên Kurdan tije esker û polis in. Va ye, ev du roj e em li Stembolê ne, me ew hinde polis nediye. Li welatê me, tu nigê xwe bavêjî tê li polîsan bilikûmî.

- Te karibû zaroyên xwe bişanda dibistanê?

- Min dê çawa bişanda? Min nexwest keçên min wek min bin, karibin derd û kulên xwe bibên. Niha ez nikarim herim ser doktorekî. Salkê, ez li erdê mam, nexweş bûm, min nikaribû tiştek bikra.

Min dixwest, ez cahilmam, bira zaroyên min cahil nemênin. Qeweta min tuneye ku ez zaroyên xwe bişînim dibistanê. Devlet zor û zilmê li me dike, min nikaribû bixwenda bira zaroyên min bixwenda. Ez ditirsim tiştekî bi zaroyên min bikin. Îro em di çavê dewletê de wek heywanan ji hemû mafên xwe bêparin, me wek dewaran dihesibênin.

-Dıbıstanên me yên bi Kurdî jî tunene, em zarokên xwe bişinin...

-Ere, em herin dibistanê jî divê em bi Tirkî bixwênin. Mirin ji wê zilm û zorê çêtir e.

-Gelek sipas dikim.

- Ez jî...

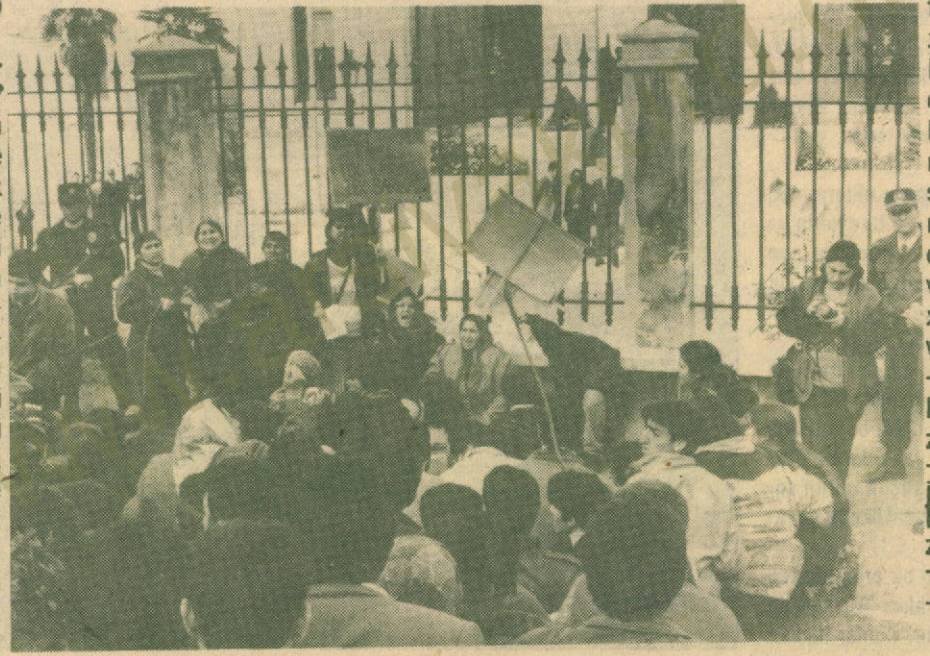

KÖYLERDEN VAROŞLARA

CANAN

Yirmibirinci yüzyılda dünyanın önemli sorunlarından birkaçı da, heryerde yaşanan savaş, büyük bir hızla gelişen ırkçılık ve göçlerdir. BM mülteciler yüksek komiserliği tarafından 1994 yılında hazırlanan raporda, 1972 yılında 2.5, 1982 yılında 11 milyon olan göçmen sayısının 1992 yılında 18.2 milyona yükseldiği belirtildi. Özellikle 1992 yılından bu yana, insan ve azınlık haklarına yönelik baskılar ve iç savaşlar milyonlarca insanı çok zor koşullar altında ülkesini, yaşadığı köyünü, kasabasını, evini, yeriniyurdunu terk etmeye zorlamıştır.

Göç, bilim adamlarınca "insanların, ekomomik, sosyal ya da siyasal etkenler nedeniyle bireylerin ya da toplulukların yerleşmek amacıyla (özellikle son yıllarda ülkemizde yaşanan savaşlardan dolayı) bir ülkeden, bir bölgeden, bir şehir veya bir kasabadan diğerine yer değiştirme" diye tanımlanır.

Türkiye'de yaşanan kitlesel göçe karşın, devletin buna karşı tedbirler geliştirmediği gibi bilim adamları veya üniversite gibi kurumlar da ciddi boyutlarda araştırmalar yapmadılar. Araştırma yapanlar da görmek istedikleri sonuçları almak için göçün bütün sebeplerini ortaya koymaktan kaçındılar. Ülkede yaşanan kürt sorunu ve savaş gibi.

Mimar Sinan Üniversitesi yaptığı bir araştırmada göç olayını ve nedenlerini şöyle sıralar: "Türkiye'de kentleşme temelinde iki etken vardır. Bunlar itici ve çekici faktörler. İtici faktörler; büyük kentlere göçü, sanayileşme yanında kırsal kesimdeki nüfus artışı ve toprak azlığı, işsizlik, yeni iş bulma isteği gibi bir çok faktörlerde hızlandırıyor."

Çekiçi faktörler olarak da; "Kentte daha çok gelir elde etme düşüncesi, sanayi ve hizmetlerde iş imkanlarının artması, akraba ve hemşeri gelişi, kültür imkanı." Prof. Dr. Doğu Ergil DOĞU RAPORU' nda göçün nedenleri arasına GÜVENLİK sorunu diye almış. Sorunun gerçek adını koymaktan kaçınan bilim adamlarının elde ettikleri veriler sağlıksız ve taraflıdır.



www.arsivakurdi.org

Ülkede yaşanan göç tahminlerin üzerinde sorunlar yaratmaktadır. Sadece ekonomik ve şehirleşme açısından değil sosyolojik, psikolojik ve siyasal bir çok sorun yaşanmaktadır. Göçe zorlanan Kürtler, gittikleri yerleşim birimlerinde işsizlik, açlık, barınma problemlerinin yanında uyum sağlama, dil, iletişim kurma, sağlık, eğitim, kültürel dejenerasyon, kimlik ve kültüründen uzaklaşma gibi problemlerle karşılaşıyorlar. "Varoşlarda" yaşayan Kürt göçmenler, bir çok sorunla yaşamlarını idame etmeye çalışırken bu olumsuzluklardan en çok etkilenen kadın ve çocuklardır.

Göçün kadınlar üzerindeki etkisini olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayırmak gerekir. Göç eden Kürt kadınlarının büyük çoğunluğu kendi iradesi ile göç etmediği için memleket özlemi ile dönme umutları taşıyor, uyum bozuklukları, depresyon, ruhsal gerilimler, sinirsel bozukluklar, tansiyon ve kalp hastalıklarına sıkça raslanmaktadır. Bunların yanısıra, göç eden Kürt kadınlarının yaşadıkları gecekondu bölgelerinde yaşamın tüm olumsuzluklarına ek olarak yaptıkları evleri gelebilecek yıkımlara karşı nöbetleşe beklemekte, devletin memurları ile cebelleşmek zorunda kalmaktadırlar. (Medyanın bu konuları zevkle işlediğini biliyoruz).

İnsanların yaşamlarını sürdürdükleri topraklardan koparılıp, yabancısı olduğu bir toplumda, yabancısı olduğu bir kültürle yaşaması elbette onaylanacak bir durum değildir. Fakat, Kürt kadınları, çok zorlu göç koşullarında bile, tüm olumsuz etkilenmelere karşı köy evlerinden kent meydanlarına akışlarında siyasallaşma yaşamaktadırlar. Kürt kadını yaşadığı köyünden, küçük dünyasından kopmaya başladığı için hiç düşünemediği bir çok sorunu yaşarken aynı zamanda büyük değişimleri de beraberinde yaşıyordu. Savaşın uzantısı olarak büyük metropollerde yaşayan Kürt kadını düzene muhalifliği ve siyasallaşmayı yaşıyor ve yaşadığı haksızlıkları, zorunlu göçü, vahşeti, acıyı, öfkesini siyasal alanlarda kitlesel olarak dile getirmeye çalışıyor.

Türkiye'de yaşanan iç savaştan dolayı binlerce göç vakaları olmasına rağmen durumu inceleyen ciddi araştırmalar yapılmamakta veya kadın özelinde incelenmemektedir.

Hem erkeklerin hem de kadınların göçten etkilendikleri bir gerçek. Ancak kadınlar buna ek olarak cinsel şiddet, uyum sağlama, barınma, danışma, din, eğitim, sağlık, psikolojik, aile ve birçok sorunlarla ve zorluklarla karşılaşmaktadırlar.



DİYARBAKIR 5 NOLU CEZAEVİ KADINLAR KOĞUŞU

HALİDE

Horoz Gardiyan'ın banyolu ve televizyonlu odaları (!)

Diyarbakır cezaevinden çıkalı 16 yıl geçti. Ancak cezaevleri sorunu güncelliğini yitirmedi. Diyarbakır 5 nolu cezaevi hakkında çok yazıldı, çizildi ama hep anlatanlar erkek oldu. Benim de canlı tanığı olduğum bu sürecin kadın arkadaşlar tarafından da ele alınmasını yazılmasını bir ürüne dönüştürmesini hep bekledim. Yazması gerekenlerden biri de bendim. Şimdi düşünüyorum da, bu cezaevi 1980-83 yılları arası bir vahşet eviydi. Bu satırları yazarken bile etkilenmemek mümkün değil benim için.

Cezaevindeki insanlıkdışı uygulamalar sonucu yaşamını yitirenler, protesto için kendilerini asanlar, yakanlar ve türlü türlü işkenceye tabi tutularak sakat kalanlar Necmettin Büyükkaya, Kemal Pir, Mazlum Doğan, Ferhat Kurtay, Yılmaz Demir, Ali Sarıbal, Bedri Tan, her türlü insanlık dışı uygulamaya tabi tutulan Sakine Polat (Cansız), Aysel Çürükkaya ve niceleri.

Aradan geçen yıllar cezaevlerinin insanlık dışı boyutunu azaltmadı, hatta zaman zaman katlanarak devam etti. Bazen düşünüyorum da insan beyni bu kadar acıyı nasıl taşıyabiliyor. Evet, yazarken duygusallığımın son kertesindeyim, birçok şey kafamda uçuşuyor kişiler, mekanlar, sözler, dayaklar, açlık grevleri, ölüm oruçları ve Helin bebenin kara gözleri. Şimdi onaltısında genç bir kızdır Helin.

Aradan geçen bunca yıllara rağmen, cezaevindeki özel yerini yitirmedi. Şimdi nerede ne yapıyor bilmiyorum ama çocukluk anılarının onun bilinç altında biryerlerde yaşamına etki ettiği muhakkak. Helin'i 1980-83 yılları arası oradaki tüm kadın mahkum ve tutuklular hatırlayacaktır. Yalnız kadınlar mı, sanırım tüm tutuklu ve hükümlüler gözleriyle görmemiş olsalar bile ona ilişkin hatıraları vardır. Çünkü Helin zorunlu bir tutsak değil aynı zamanda kara mizah konusuydu da.

Bu döneme ilişkin acı hatıraların yanısıra yaşanan komik olaylarda vardı. "Banyolu oda mı, televizyonlu oda mı istersiniz?" sorusuna verdiğim yanıtı eminim sizde verirdiniz. Mahkemeden apar topar cezaevine götürülmem ile başlar hikayem. Hanım hanımcık (!) giysilerimle hakim karşısına çıkmıştım, belki hakimin kararına etkisi olur diye. Bir yanda babam diğer yanda da polisler ve ortada hanım hanımcık giysileri ile ben. Cezaevi kapılarının kapanışı ile geride buruk babamı bıraktım. Bir sürü kapılardan geçtikten sonra başıma üşüşen askerleri görünce kapıların sonuna vardığımı sandım. Askerlerin alaycı bakışları şunu bildiriyordu, "bizim horoza camiden bir misafir daha geldi, çağırın horoz gelip misafiri ağırlasın". Bu kelimelere bir anlam vermeye çalışırken bir asker gardiyan başıma dikildi. O an nerede olduğumu ve kural dışı bir yerde olduğumu anladım. Horozumun peşine takıldım.

O önde ben arkada, bir çok kapıdan, koridordan geçtik. Son vardığımız kapıda horoz bana o soruyu yöneltti, "söyle bakalım banyolu oda mı istersin, yoksa televizyonlu oda mı?". O an, canım sıkılır televizyonlu oda daha iyi olur ama kirli de durulmazki ne yapayım ikisini birlikte isteyemeyeceğime göre bari banyolu oda olsun diye karar kıldım. Tercihimi söylediğimde, horozumun beni ittiği hücrenin içinin bir karış suyla dolu olduğunu gördüm." Kimbilir televizyonlu oda nasıldı?" diye merak ediyorsanız, söyleyeyim.Duvarlarında boydan boya uzanan mazgal ve pencereler ve bu deliklerden, sürekli nöbetleşe kadınları gözetleyen askerlerin parlak gözleri.

BAHATTİN'İN SERTİFİKASIZ ELEKTRİK VERME SEANSLARI SERTİFİKALI İŞKENCECİLERE İTHAF OLUNUR.

1980-82 yılları arasında Diyarbakır 5 nolu Cezaevi Kadınlar Koğuşu'nda yatan kadınlar Bahattin'i bilir ve tanırlar. Kahramanımız, Kadınlar Koğuşu'nun gardiyanı idi. Romanlara konu olacak

bir tipti. Hiç unutmam o dönemde cezaevine gelen her kadını önce Bahattin karşıladığından cezaevindeki ilk sorguyu da o yapardı. Ve bir dizi uslandırma işlemine (dayak, falaka, cezaevi kurallarını kabul ettirme, marş ezberletme, aç bırakma v.b.) tabi tutmak için hücreye koyardı.

Gelen her kadın genellikle soruşturmadan (polis işkencesi) geldiği için gelen kişiye yöneltilen suça, Kürt ve Türk oluşuna, Bahattin'in o anki psikolojik durumuna bağlı olarak hücrede kalma süresi belirlenirdi. Gelen her mahkum kadın genellikle işkence gördüğü için Bahattin de doğal olarak elektrik verme seanslarını öğrenmişti. Daha sonra ne kadar öğrendiğini bizde öğrenmiş olduk. Büyük bir ihtimalle Orta Karadenizli köylü bir askerdi. İşkence yapmayı muhtemelen askerlik süresindeki cezaevi görevinde öğreniyordu. Kısacası teknik işkenceden haberi yoktu. Ancak kadınları hücreye bırakırken, hücreyi sular, dayak atar, falakaya yatırır kaba işkence yapardı.

Yine bir gün açılan kapılardan bir kadın tutsağın getirildiğini ve hücreye konulduğunu anladık. Çok geçmeden kadının kapatıldığı hücreden can hıraş bir feryad geldi. Daha önceki feryadlardan çok farklıydı. Ardından nefes nefese koğuşa dalan Bahattin'in ve sorumluyu alıp hücreye götürmesinden sonra, ne olduğunu anladık.

Gelen kadının "bana elektrik verdiler" demesi ve Bahattin'in de bu defa bu yöntemi denemek istemesi idi olay. Bizim Bahattin, elektrik ocağını prize takmış ve kadını da üstüne oturtunca olan olmuş. Sonuç: birinci derecede kalça yanığı. Meğer elektrik verme olayını kişinin direkt elektrik ile teması veya ısınan ocaklara oturtmak, dokundurtmak olarak anlıyormuş. Saatlerce elektrik işkencesine tabi tutulan kadınlar, bütün maharetlerimizi kullanarak başka kadınların da aynı akıbete uğramaması için işin tekniğini Bahattin'e anlattık. Anladı ya da anlamadı. O günden sonra kimse de aynı olayı yaşamadığı için ne biz anladık ne de o sordu. Ancak Bahattin'lik olaylar bu kadarla bitmiyor.

Devam edeceğim.



GÖZLERDEKİ UMUDUN ÖFKESİ

CANAN

Birleşmiş Milletler dünyadaki bir çok çocuğun temel haklarının gasp edildiğine inanarak bu haklarını korumaya yönelik ciddi adımlar attı.20 Kasım 1989 tarihinde çocuk haklarını en ince ayrıntılarına inerek bir düzenleme yaptı ve çocuk haklarına dair sözleşme hazırlandı.

Birleşmiş Milletler çocuk hakları sözleşmesini imzaya açarken, Türkiye demokratlığını ve herkes eşittir ilkelerine bağlılığını göstererek bu sözleşmenin 17., 29. ve 30. maddelerine çekince koyarak imzasını atmıştı. Bu maddeler neler söylüyordu;

17. Madde - Taraf devletler kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun özellikle toplumsal, ruhsal sağlığının gelişmesine yönelik. D fıkrası : Kitle iletişim araçlarını azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinmelerine özel önem göstermek konusunda teşvik eder.

29. Madde - Taraf devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul eder. C fıkrası : Çocuğun ana babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine çocuğun yaşadığı veya geldiği menşei ülkenin ulusal değerlerine ve kendisininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi.



30. Madde - Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların varolduğu devletlerde böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuğun ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakma.

Dergimizin çıkış çalışmaları sırasında 23 Nisan Çocuk bayramı(!)kutlanacak ve sözleşmede Kürt ve diğer azınlıkların çocuklarını ilgilendiren maddelere imza atmayan Türkiye Cumhuriyeti devleti yöneticileri naralarını atacak: " Biiz çocukları çok severiiiz, değer veririiiz, en önemli bayramımızı onlara adadıık, onlar yarının kurtarıcılarıı... falan filan. Oysa dünyanın dört yanından çocukları çağırararak sahte şenlikler düzenleyerek göz boyamaya çalışanlar Kürt çocuklarının en temel hakkı olan ana dilde eğitim hakkını gasp etmişlerdir.

Bazı çocuklar bütün imkanlara sahipken, Kürt çocukları savaşın tam ortasında, silahların ve dipçiklerin altında can güvenliğinden yoksun varolma mücadelmesi veriyorlar. Mayınlanmış tarlalarda, bayırlarda gezerken her an ölümün soğuk yüzü ile iç içe yaşıyorlar. Bu koşullarda, kendilerine dayatılan yabancı bir dilde eğitim yap-

www.arsivakurdi.org

maya zorlanıyor, ancak bu eğitime bile tüm çocuklar sahip değil.

23 Nisan bilindiği gibi ulusal egemenlik ve çocuk bayramıdır. Son yıllarda dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşayan çocukları davet ederek uluslararası bir hale getirmeye çalışıyorlar. Ama, bunu yaparken kendi coğrafyalarında Türklerin dışında yaşayan diğer halkları yok saymaktadırlar. Açıkça bu bayrama Türk çocuk bayramı demek gerekiyor.

Çünkü, Kürt, Ermeni, Rum,Suryani, Arap, Laz çocukları temsil edilmemekte. Bu bayramın kardeşlikten, barıştan çok uzak olduğu, Türkiye halklarının çocuklarını kapsamadığı ortada. Her 23 Nisan'da olduğu gibi bu sene de, cumhurbaşkanı "huzuruna" çıkacak çocukları müşfik kolları ile saracak ve barış ile kardeşlikten söz ederek "geleceğin" nesilleri konusunda nutuk atacak. Türk ırkçılığını gündemleştirecek ve "vatan topraklarını" onlara emanet ettiklerini ve "iç ile dış" düşmanlardan korumalarını isteyecek, onları militarize edecek.

Oysa, bunların tersine, Kürt çocukları Dünya Barış Gününde barış taleplerini anlatmak için İstanbul, Boğazköprüsü ile Galataköprüsünde yaptıkları yürüyüşte Türk polisi kardeşliğini göstererek coplayıp polis otolarına doldurdular. Barış ve kaardeşlik isterken kendilerini karakolda buldular.

Barışa, sağlıklı ve eşit koşullarda yaşama hakkına sahip olması gereken çocuklar devletin ısrarla sürdürmeye çalıştığı savaştan aileleri ile birlikte nasiplerine düşeni fazlasıyla alıyor. Anne ve babalarıyla birlikte gözaltına alınıyor, yaralanıyor ve öl(dürül)üyorlar. Açlık ve sefalet içerisinde sağlıksız koşullarda yaşamaya çalışıyorlar. Bir 23 Nisan bayramında! daha kimse onları hatırlamayacak, onlardan söz etmeyecek. Onlar yine süren savaşın ortasında olacaklar, göç eden aileleri ile veya onlardan uzaklarda baskın ve çatışmalarda korku ve tedirginlik içinde yaşama ürkek gözlerle bakmaya devam edecekler...



'Kadın Örgütlenmesi'nden önce kadın dayanışması

YELDA

Çeşitli illerden, Türkiye dışından, çeşitli feminizmleri olan kadınlar bu yıl Pazartesi dergisinin Alman Kültür Merkezi'nde 8 Mart Dünya Kadınlar Günü projesi kapsamında "Kadın örgütlenmesi" toplantısında biraraya geldiler. Ankara'dan Fahrinnüsa, Adana'dan Aynur, İzmir'den CIMBIZcılar, Boğaziçi'nden Feminist Kadın Çevresi... Hollanda'dan, Almanya'dan, İngiltere'den kadınlar... Peki mesela Diyarbakır'dan neden gelen yoktu? Çağrı mı yapılmadı? Çağrıldıysalar neden gelmediler?

Evsahibi olarak Gülnur'un konuşmasıyla başlayan ikinci gün, kadınlar kendilerini, geldikleri illerdeki kadın örgütlenmelerini, karşılaştıkları sorunları anlattılar.

"İhtiyaçları, öncelikleri farklı kadınlarla, kampanyalar olmasa birlikte iş yapamayacağız. Kampanyalarda herkes farklı iş yapıyor; kimi mor iğne satar, kimi meyhane basar, kimi panele gider."

Gülnur'un yaptığı durum tespiti doğru; evet, kimileri hamaldır, kimileri de panelist. Ama artık tespitin ötesine geçmeye, bunu sorgulamaya ihtiyaç var -Fırdevs'in, Birikim'deki sözleri de bunu gösteriyor. (Mart '96) Farklılıklarımızın hiyerarşiye neden olmaması için ne yapmalıyız?

Stella ise kurumlaşmada iş bölümünün, hiyerarşi sorununu getirdiğine dikkat çekti: "Başkası için konuşmak yerine, özelin politikasını yapmak. Küçük bilinç yükseltme grupları içinde herkesin özneleşmesi, özel hayatı değiştirme... Mesela AKKD (Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği) boşanmalardan battı; dayanışma görmeyip, kadınların dramlarını yalnız yaşamalarından... Yoksullaşma, kendi canının derdine düşmek... Feminist olmanın bedeli bilinmez."

Bedelin kimileri için daha ağır olduğu kesin; sınıf, yaş, etnik köken... 11 Mart Bağlarbaşı mitinginde ilk kez konuşan "Kürt Fatma"nın (Kayhan) söylediklerini hatırladım: "Bizler metropoldeki Kürt kadınlar olarak bu illerin kapıcılarıyız. Cinsiyetçi baskı yanında ulusal baskı da yaşıyoruz..." Anılmadı... Mayıs 1989 Kadın Kurultayı'nı da o günden beri pek tartışmadık. Ki orada, Kürt ve Türk kadınlarının farklı bedeller ödemesi sorunu vardı.

"Kürt erkeklerle karşı karşıya geldik, saflaştık, Türk kadınlarla da... Ama Türk kadınlardan çok şey öğrendik. Kendi başımıza iş yapmayı, dayanışmayı, güven duymayı öğrendik. Ama hâlâ, doğru bildiğimiz on laftan ikisini ifade edebiliyoruz. Roza'yla gördüğümüz ilgiden memnunuz; beklemiyorduk. Ortak, benzer birikimlerimizle yanyana geldik. İçe kapanık yaşanan uzun bir süreçti. Yazı yazma geleneğimiz az. Bunda, okuryazarlık oranının düşük olmasının da etkisi var."

Kürt Fatma'nın 'Kadın Örgütlenmesi' toplantısındaki bu konuşması da, Roza da, tartışılmaya değer bulunmadı. Hep bir önceki konuşmaya atıf yapılırken Kürt Fatma atlandı, söyledikleri yoksayıldı. Yaptın ayrı dergini; sen sağ, ben selamet tavrı. Mesela Fatma'dan sonra söz alan Ayşe Düzkan'ın konuşmasının içeriği, Fatma'dan önceki konuşmacıların devamı şeklindeydi:

"Bilinç yükseltme ülkemiz için ne kadar uygun bir form, bilmiyorum. Psikolog kullanmayan bir ülke burası. Özel hayatımıza dair yalan söyleyebiliriz bilinç yükseltmede... Günah çıkarma Hıristiyanlara özgüdür. Müslümanlıkta ise günahın duyulmaması daha iyi. Feminist ahlak, etik, hayat tarzı Stalinist şekilde dayatıldı. Bir kadın, her akşam sevgilime yemek yaptığımı bilse, bunu çevresinde anlatır ve sonra da benimle konuşabilir!"

Bir Kürt kadın her akşam sevgilisine yemek yaptığını söylese?.. Feministten saymayacaklarını biliyorum -onları tanıyorum. Beyaz karakterli Türk feministler Kürt kadınlardan Stalinist feministlik bekler -kendimi tanıyorum; geçmişimi sorguluyorum. Beş sevgilisi yok diye kadınları yargılayacak olanlar da kendileri -dergilerini izliyoruz.

Bir Kürt kadın, daha beş-altı cümle etmeden bakın nasıl sorgulandı, yargılandı:

"Medkom Kadın Araştırma Grubu'ndanım. Bizim 8 Mart etkinliğimiz var şu saatlerde, oraya dönmek zorundayız. Böyle geniş toplantılar çok sevindirici; ayrılmak zor. Kürt kadınlarının mücadele tarihi 1919'a kadar uzanıyor: Kürt Teali Kadın Cemiyeti. 1970lerde D-DKAD; Devrimci Demokrat Kadınlar Derneği. Savaş olduğunda bu özgül durumdur. Daha ağır şeyler var. Türk kadınlarla birlikte mücadele etmenin önemli olduğunu düşünüyorum."

- Mali kaynağınız nereden?

PKK'dan geliyor paraları! Zaten onların kadın diye bir meseleleri yok! Kadın mücadelesini paravan olarak kullanıp aslında ulusal mücadele verecekler! Ülkeyi, milleti bölecekler! Böyle cevap vermek gerekiyordu, soru sahibi Ankaralı sarışın kadına. Ama Medkomlu ar-

kadaş gerçek bir soruymuş gibi sakince cevap verdiği için arkadan ikinci soru geldi:

- Özel hayatı sorguluyor musunuz?

Soru kasıtlı, teşhir etmeye yönelik olunca cevap da dinlenmez tabii. Ve üçüncü soru -bu arada koca salonda allah için müdahale eden, protesto eden bir kadın yok. (Ben de. Yanımdaki arkadaşımla oturduğumuz yerden söyleniyoruz):

- Dayakla ilgileniyor musunuz?

- Medkom, kadın grubu mu, karışık dernek mi?

Buz tavırlı sorular. Birinin cevabını öğrenmeden, diğer soruya geçiyor. Öğrenmek üzere değil, karşındaki önemsemeden, sıkıştırmak için. Kürt kadınlar sadece sorgulanıp yargılandılar...

Kürt-Türk kadınlarının ilişkileri konulu çalışma grubunda bu 'Medkom meselesini' konuştuğumuzu, akşam geniş toplantıda aktardığımızda salon karıştı; hemen savunmaya geçildi: Ne var bunda? Aynı soru sığınmaevlerine de soruldu. Alınganlık göstermeyelim.

Döpyes, Müslüman sığınmaevi alay konusu

"..Sonra Atatürk'ü matatürkü bıraktık, burada feminist politika yapmalıyız dedik, heykele mesafeli durduk." Antalya'dan bir kadının bu sözleri üzerine Gülnur (gülerek) "hatta döpyes, tayyör de giymenizi bekliyorlardı herhalde" dedi. O sırada Gülnur'un yanında ve arkasında döpyesli iki kadın oturmaktaydı...

Altındağ Kadın Dayanışma Vakfı'ndan Leziz Onaran, Gülnur'un arkasında oturan döpyes giymiş bir kadın olarak bu gülüşmelere tepki gösterdi: "Tayyörle neden alay ediliyor? Şekilciliğe saplanmayalım. Ricam, içinizden geldiği gibi olun... Tayyör giydiğim için mahçup mu olmalıyım? Utanmalı mıyım bundan, kadınların arasında bile!.." Kendileri gibi giyinmezseniz, harcamazsanız, ...sanız, ...seniz dışlanacağınızın işareti...

Aslında açıkça, Türkiye değil, Türk feminist hareketini anlatıyoruz dense, sorun ortadan kalkacak belki, sitem de etmeyeceğiz. "Yeni yeni konuşmaya başlıyoruz, çok sözümüz var. Uzun bir sessizlikten geliyoruz"... Gülizar'ın bu sözleri, Türk feministlerine, bu sessizlikteki paylarının olup olmadığını düşündürür belki... Mücadeleye aynı koşullarda başlamadığımızı da...

Hollanda'dan bu toplantı için gelen Kadriye, Rotterdam'da, Müslüman kökenli kadınların bir sığınmaevi kurmuş olduklarından söz ettiğindeki alaycı gülüşmeler de bir başka örnekti, farklılığa tahammülsüzlüğe.

Hangi kadınların tarihi?

"3 Mayıs 1975- İlerici Kadınlar Derneği
1977- TSİPli kadınlar biraraya geliyor.
26 Nisan '79- İKD kapatılıyor."

İşte böyle, Türkiye'de kadın hareketini kronolojik olarak veren 8 Mart '96 tarihli Y. Yüzyıl gazetesinde Kürt kadınlar görünmüyordu. Yine 1970lerin kadın örgütlerinden olan DDKAD bu tarihte yok! (Türk feministlerinin hafızasında da... Mesela Türkiye feminist hareketini 1982'den günümüze anlatan Gülnur, elbette ki Somut dergisindeki kadın sayfasından söz etti, ama Azadi ve Ronahi'deki kadın sayfalarından, özel sayfa ayırmayan, ama kadınların yazılarına yer veren Kürt dergilerinden, dergi çevrelerindeki Kürt kadın gruplarından söz etmedi. Aslında açıkça, Türkiye değil, Türk feminist hareketini anlatıyoruz dense, sorun ortadan kalkacak belki, sitem de etmeyeceğiz. "Yeni yeni konuşmaya başlıyoruz, çok sözümüz var. Uzun bir sessizlikten geliyoruz." Azadi Kürt kadın grubundan Gülizar'ın bu sözleri, Türk feministlerine, bu sessizlikteki paylarının olup olmadığını düşündürür belki... Mücadeleye aynı koşullarda başlamadığımızı da...

Kadınları kim hatırlar, hatırlatır? Erkekler değil. Türkler dışındaki kadınların silikleştirilen tarihi, mesela Pazartesi'de gün ışığına çıkarılıyor mu? Bunun için çaba gösteriliyor mu? Kadının Silinen Geçmişi konulu panelde (11. 11. '95, TÜYAP), "dergimiz Pazartesi'de kadınlar kayıtlara geçiyor. Çünkü belgelemek önemli, bu deneyimlerden, sonrakilerin de yararlanması bakımından" demişti Gülnur... Hani? Pazartesi dergisinin belli bir kadın imgesine dayanmadığını, kadınlara böyle bir hayal dayatmadığını iddia eden Gülnur'un da -sözel olarak- kabul ettiği gibi, bütün kadınlar eziliyor, ama aynı biçimde değil. Sınıf, etnik köken, evli olup olmamak, çocuklu olup olmamak vs...

"Biz her yaştan, her sınıftan, her etnik gruptan kadının kendini bulabileceği.. bir dergiyi hedefledik. Bunu ne kadar yaptık o ayrı ama çıkış noktamız buydu. ..okur

www.arsivakurdi.org

anketleri ne kadar sağlıklıdır bilemiyoruz ama aslında tam da hedeflediğimiz kitleye ulaştık. ..Ayıp Köşe, Pazartesi okurlarının en fazla katkıda bulunabileceği köşe." (Cumhuriyet Dergi, 10 Mart '96) Pazartesiciler hedefledikleri kitleye ulaşmışlarmış...

"Daha deneyimlerimizi yazmadık, tarih yazılacak... DDKAD neden yok sayılır? Tüm uluslardan kadınlardan söz ediliyor, Kürt kadını yok... İşte biz böylesi süreçten geliyoruz. Feminizm eşitlik anlamında ise feministim" diyordu Roza'dan Halide, yukarda sözünü ettiğim çalışma grubunda.

İllegal Kürtlük, illegal feministlik

UDKD'den bir kadın: "Kürt kadınlarla Şükran Aydın meselesinde yakınız, ama kendini çocuklarıyla Fırat nehrine atan kadını konuşunca daha az... Savaş varken, evde söz sahibi olmak o kadar yakıcı gelmiyor. Kadın merkezli bakıyorum, ama tabii ki ulusal taleplerimiz de var."

İzmir Arkadaşıma Dokunma'dan bir kadın: "Kürt kadınlarla ulusal sorun dışında biraraya gelemedik. Onlar çok fazla önemsediler. Bizimle sadece, ulusal soruna destek oldukça birlikte oluyor, bunun dışında da birarada olmak istiyorum. Sadece Newroz'da çağrılmayalım."

Roza'dan Ayşegül: "Kürtlüğümüzü illegal yaşıyoruz. Politik arena dışında bunu yaşayamıyoruz. Kürt aydını, Türk aydınının söylediğinin aynısını söylese kıyamet kopuyor mesela..."

Roza'dan Canan: "Can güvenliği yokken, cinsel tacizi öne çıkaramıyoruz. Diyarbakır'da İsviçre'den gelen

"Feminizmi tanımam ulusal çıkışlı oldu. Cezaevinde gardiyan, 'Kürt kadınlar bir tarafa, Türk kadınlar bir tarafa' der. Güzel, sarışın bir kızı Türk sandılar. İzmirli misin, dediler. Siverekliydi."

bir heyeti gezdiren Kürt erkek, bağımsız Kürt kadınlarla görüşmek isteyenlere, 'ne yapacaksınız, bunların hepsi lezbiyen' demiş. Elbette ki feminizme inanıyoruz, ama bağıra bağıra söyleyemiyoruz. Korkunç desteğe, anlayışa, hoşgörüye ihtiyacımız var. Farklı kültürlerden geliyoruz. Yaşamam, ama kimliğimle yaşamam gerek. Birlikte örgütlenmeyelim demiyoruz."

Roza'dan Halide: "Bugün güzel şeyler çıktı (şaşkınlık). Bilar'da gerginlik vardı, burada ise birbirimizi anlamaya çalışıyoruz. Diyarbakır'daki en radikal feminist; geleneklere uyuyor, bay arkadaşı evine gelemiyor. Adının çıkmaması için otokontrol uyguluyor. Feminizmi tanımam ulusal çıkışlı oldu. Cezaevinde gardiyan, 'Kürt kadınlar bir tarafa, Türk kadınlar bir tarafa' der. Güzel, sarışın bir kızı Türk sandılar. İzmirli misin, dediler. Siverekliydi."

Ortak paydalarda buluşmak temennisini dile getirerek noktaladı Halide: "Bundan sonraki çalışmalarda ortak paydalarda biz varız."

Nimet: "Türk feministlerden hoşgörü beklememek lazım. Beraber iş yapmayı onlar öğrensin. Bunun için çaba gösteren neden hep Kürt kadınlar olsun? Onlar Kürt kadınları adına konuşmakla kalmıyor, yargılıyor, sorguluyorlar. Buna müsaade etmemek lazım. Çatışma olacaksa olsun. Türk feministler çok kendilerine ait görüyor bu alanı. Oysa Kürt kadınlar kendilerini ifade edemiyor. Onlar gibi katı davranmak, sorgulamak gerekiyor."

Pazartesi'den Semra ve ona cevaplar

Pazartesi'den Semra- Esas olan iş yapmak. Belki teorik yayın da çıkarabiliriz. Feminizm zihinsel entellektüel süreçtir. Oportunizme, hoşgörüye ihtiyacımız var. Burada çok Stalinist bakış var. Sizin olmadığınız yerde Kürtler niye konuşulsun? Kendi kendilerine düşünüp adam olmaları olmaz. Kürtlerin ittirmesi lazım. Herkes birbirine tolerans göstermeli. 20 sene sonra da burada bunları konuşuyor olabiliriz. Kapıları kapamamak lazım.

- Kadın, adama öğretmeli'ye benziyor bu önerme.

- Kapıları kapamayınca misafir olduk. Eşit değiliz, psikolojiler de farklı.

Handan FKÇ- Bir gün belki, 20 yıl sonra değişiriz deme hakkın yok. Buradan bir yere varılmıyor. Hâlâ mantalite bu: Bize dokunmayın, belki bir gün değişiriz. insanlar canlarını sıkacak konuya eğilmiyorlar. Canını sıkmadan sahte, yapay ortamlar yaratıyoruz.

Mine FKÇ- Uzakta bir kenarda durarak kendini sorgulayamazsın, biz Türk kadınlar bunu görmeliyiz. Türkleri de değiştirecek bir hareket gerek. Yeterince ders alınmadığı halde, destek veriyorum diye ortaya çıkarsa ayıp olur. Türk tarafı da değişmek zorunda. Bunu da kendi ifade etmeli. Kürt köylerinde ev baskınlarından, fermuarlarını çekerek çıkıyor askerler.

Almanya'dan Handan- Türk feministler metropollerdeki eliter kesime yöneliyorlar.

8 MART'TA NELER OLDU?

- 8 Mart yaklaşırken Azadi Kürt Kadın Grubu, Med-Kom Kadın Araştırma Grubu, Roza Kürt Kadın Dergisi ve Ulusal Demokratik Kadın Derneği'nin ortaklaşa oluşturduğu Kürt Platformu bir dizi etkinlikliği birlikte örgütlediler.

- 8 Mart günü, Galatasaray Postanesi önünde "Leman Çelikaslan'ın özelinde savaşta tecavüze, tacize uğramış tüm Kürt kadınları ile dayanışma" amacıyla basın açıklaması yapıldı. Basın açıklaması sırasında ÖDP'den kadınlar da aramıza katılarak dayanışma gösterdiler.

Aynı gün,13:30 - 14:30 arasında Mavi Radyo'da yayınlanan "Haber Dosyası"nda Kürt kadınının konumu tartışıldı.

- 3 Mart'ta Azadi Kürt kadın grubu Aksaray Kristal Düğün Salonunda "Kadın Şenliği" ile 8 Mart'ı erkenden başlattılar.

- 8 Mart'ta HADEP tarafından Bakırköy'de Barış Zinciri oluşturuldu.

- 8 Mart Kadın Platformu tarafından "Geceleri ve Sokakları da İstiyoruz" adı altında düzenlenen etkinlikte kadınlar Beyazıt'tan Kumkapı'ya ellerinde meşalelerle yürüdüler.

- 9-10 Mart tarihinde Pazartesi Dergisi tarafından düzenlenen "Kadın Panayırı"na Roza Dergisi de katıldı ve Kürt-Türk kadınları ilişkisinin tartışıldığı atölye çalışmasında Kürt kadınına yönelik ayrımcılık dile getirildi.

-10 Mart'ta Kürt Kadın Platformunda yer alan Med-Kom Kadın Araştırma Grubu ve Roza Dergisi'nden kadınlar, Med-Kom'da "Her günü 8 Mart'a Çevirelim Şenliği"ni gerçekleştirdiler. Yoğun ilginin olduğu şenliğin bir bölümü "Metropolde Kürt Kadını Olmak" konulu foruma ayrıldı.

- 16 Mart'ta ise yine Kürt Kadın Platformu tarafından düzenlenen panelde "Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde Kürt Kadınının Yeri" tartışıldı.

- Avrupa'da da Kürt Kadın Platform 8 ve 9 Mart tarihlerinde FEST KURDISCHER FRAUEN'de seminer ve söyleşi düzenledi. Kürt kadınlarının durumunun tartışıldığı seminerde konuşmacılardan biri yazarımız Hatice Yaşar ile Delal ve Nilüfer idi.

Roza' ya abone olursanız her sayı düzenli olarak adresinize ulaşır.
Türkiye İçi: Canan Tanrıkulu adına
Yapı Kredi Bankası, Yayla Durağı Şubesi Hesap No: 0029198-9
Yıllık abone Ücreti: 300.000 TL.
Türkiye Dışı: Türkiye İş Bankası, Yayla Durağı Şubesi
Hesap No: 30100/3227003
Yıllık abone ücreti: 23 DM

Abone Formu:
Adı :
Soyadı :
Adres :
Başlangıç Tarihi :

Not: Abone formunun bir örneğini lütfen adresimize gönderin
Adres: Tarlabaşı Bulvarı Çorbacı Sok. No: 13 Taksim/İSTANBUL
Tel-Fax: 0.212-237 10 61

ROZA İÇİN NE DEDİLER ?

"Dergiye eleştirim var. Kalitesizlik korkunç boyutta. Ona inanıyorum. Olmaksızındarla çıkardınız. Ancak, derginin rengi ve küçük yazılması buna neden. Ben yabancı okumadım. Okuduklarım güzel yazılmamıştı. Dilde zorlama var. Bunu yazarlar çabuk Kürt kadınları mı? Dergiyi sırf aydın entellektüeller için, her kadın anlamaz. Tabi ülkemiz Kürt kadını olarak Türkçe'nin iyi kullanılmasını da doğal. (1970-80 devrimci süreci yaşıyan, 35 yaşında, evli bir Kürt kadını)

"Kürtçe yazılan adlandığını izlenimi bunu yazarın derginin ortaya çıkmasına neden olan, Roza'nın kendi kalkışıyla çıktığını bağırıyor. (Emekçi, Kürt bir kadın)

"Daha çok teorik yazmışsınız. Her kadının kendini bulacağı deneyimler aktarılabilirdi. (bir kadın)

"Daha çok teorik yazmışsınız. Her kadının kendini bulacağı deneyimler aktarılabilirdi. (bir kadın)

"Çok hoş ve sempatik geldi bana. Ama biraz daha yumuşak yazılabilirdi. (Üniversite mezunu, işsiz bir Kürt kadını)

"Daha çok teorik yazmışsınız. Her kadının kendini bulacağı deneyimler aktarılabilirdi. (bir kadın)

"Başka türlü. Resimler gözükmüyor. Kalan ümidimiz kaybolmuştur demekti. Roza adını nereden aldınız? "Politika Mutfağı Kadının Ayağı Altından Çıkmıştır", sence de öyle mi yoksa kadınlar mı mindere çıkmamış. (35 yaşlarında, eğitimli bir Kürt erkeği)

"Hatice Yaşar dağların kartallığını bırakıp, feminizme mi başlarsın. (erkek)

"Bir dalı çekil iyi yapılmamış. Dergide bir kaç tane yazıları okudum. Kürt kadınının önceliği, yönlükleri ile ilgili tespitler güzel. Ama imla hataları fazla. Özellikle Kürt kadının kadın-erkek eşitliğini ulusal sorunda çözümsüz tespiti çok doğru. aynen katılıyorum. (25 yaşında, eğitimli Kürt bir kadını)

"Belli bir çizgiye sıkışmaması yerinde bir karar. Çünkü tek kadın dergisi olduğundan her kesim kadını kucaklamalıdır. (kadın)

"Ben bu dergiyi almam. Bakmam, siz feministsiniz. Yazarları kim? Haa burda bir erkek var. Murad Endem'i okuyayım bari. İlginç çıktı. (Erkek)

"Sadece ilgili olan röportajları okudum. Sizi Kürt feministleri diye tanımlıyorlar. Roza adı fikrimi okumadım. Dilşad'ın yazısını okudum. Genellikle okuyucular tanıdıklarının yazısını önceliğle okuyorlar. Tabi canım. Mesela Ayşegül'ün yazısını niye okuyayım. Daha doğrusu onu tanıdığımdan ne yazacağını da biliyorum. (Erkek, 32 yaşında bekar)

"Hey Yaşasın! Bunu kutlamanız lazım. (Ayten)

"Benco içerik önemli. Yerini bulmalı. Kitleselleşmesi. Diğer ayrıntıların önemi yok. Beğeneğe masaj önemli. Bunlar varsa çok güzel olay derim. Çünkü kadınlararası bir diyalog ve çalışma şart. Dergiyi takip edeceğim. Daha dergiyi okumadım, yeni elime geçti. (Kürt kadını, 38 yaşında, Bir'de de çalışıyor.)

"Uzun zamandır bu kadar heyecanlanıp mutlu olmamıştım. Sizleri tahmin edemeyeceğiniz kadar çok sevdim. İlkbaharın farklı mekanlarda, birbirlerinden uzak yaşaması bir önemli değildir. Kendimi sizlere çok yakın hissediyorum. Sanki aynı sürçlerde yaşamış, aynı kavgaları olsa, aynı sorunları sonra kadınlarız. (Hamburg'dan Sezgi)

"Ümit ediyoruz ki Roza apaydınlık olsun. (Viyana Kürt Kadın Platformu)